

www.musavat.com

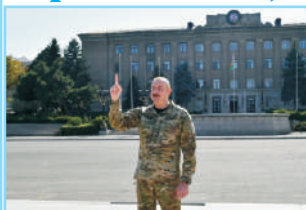
MUSAVAT

Xəbər
COP29 iştirakçıları
üçün pulsuz
viza tətbiq
edildi
yazısı səh.8-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 5 noyabr 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 202 (8575) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

İki cəbhədə bütöv Zəfər - nə separatçılar var, nə süllməramlılar...

Vətən müharibəsində möhtəşəm qələbəmizin dördüncü ili tamam olur

yazısı səh.7-də

Türkiyə "S-400"ləri Azərbaycana verə bilər - sensasion iddia

yazısı səh.9-da

Əmanətləri dollarla saxlamaq riskli ola bilər: bəs nə etməli? - ekspert rəyləri

yazısı səh.12-də

Simonyan:

"Azərbaycan və Ermənistan arasında delimitasiya müzakirələri davam edir"

yazısı səh.5-də

ABŞ üçün taleyüklü gün - superdövlət bu həftə qarışa bilər

yazısı səh.11-də

İranın İsraili vuracağı tarix dəqiqləşdi

yazısı səh.4-də

Yenə leysan, yenə sel təhlükəsi...

yazısı səh.3-də

Dönər üçün ət yalnız AQTА-nın təsdiqlədiyi kəsim məntəqəsindən alınmalıdır

yazısı səh.14-də

Uşaq evində qoturluq aşkarlandı

yazısı səh.3-də

Turistlər niyə Bakıda qalır - regionlara marağın azlığının səbəbi

yazısı səh.14-də

İrandan Azərbaycana 16 kq narkotikin keçirilməsinin qarşısı alındı

yazısı səh.15-də

SEPAH-IN ARZUSU ÜRƏYİNDƏ QALDI - PEZEŞKİAN BAKIYA GƏLİR

İranın azərbaycanlı prezidenti COP29 konfransında iştirak edəcək, onun yəhudi həmkarı Hersoq da ölkəmizə təşrif buyurur - Azərbaycan iki düşmən ölkənin barışığı üçün etibarlı dost məkanına çevrildiyini sübut etdi

yazısı səh.6-da

Ermənistan Azərbaycan qazına göz dikib - "Bakı razı olsa..."

İlham Şaban: "Onların müzakirələri Bakının mövqeyi olmadan heç bir əhəmiyyət kəsb etmir"

yazısı səh.10-da

Rövşən Məhərrəmov

Polkovnikdən "Yeni diversiya təxribat dəstələri hazırlanır" xəbərdarlığı

yazısı səh.7-də

Maya Sandu 55.33 faiz səsle Moldovanın prezidenti seçildi

yazısı səh.2-də

Adil Qeybullayev: "Dünya müharibələrə fokuslanıb, amma infeksiya baxımından durum çox ciddidir"

yazısı səh.15-də

Maya Sandu 55.33 faiz səsle Moldovanın prezidenti seçildi

Moldovada keçirilən prezident seçkisində hazırkı dövlət başçısı Maya Sandu qalib gəlib.

APA-nın "eurotopics.net" portalına istinadən xəbərinə görə, bu barədə ölkənin Mərkəzi Seçki Komissiyası məlumat yayıb.

Bildirilib ki, o, 55,33 faiz səs, rəqibi Aleksandr Stoyanoqlu isə 44,67 faiz səs toplayıb.

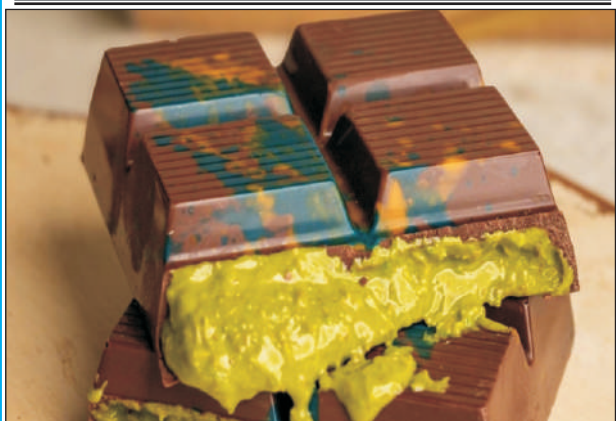

Bu il Gürcüstandan 46 Azərbaycan vətəndaşı deportasiya edilib

2024-cü ilin üçüncü rübündə Gürcüstandan 18 Azərbaycan vətəndaşı deportasiya edilib.

APA-nın Tiflis müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Gürcüstan Daxili İşlər Nazirliyinin məlumatında bildirilib.

Qeyd olunub ki, cari ilin avqust-oktyabr ayları ərzində Gürcüstandan çıxarılan Azərbaycan vətəndaşlarından 6-sı (3 qız, 3 oğlan) yaşı 18-ə çatmayanlar olub. Məlumatla görə, bu il Gürcüstandan ümumilikdə 46 Azərbaycan vətəndaşı deportasiya edilib.

Dubay şokoladı uşaqlarda hiperaktivlik yaradır - xəbərdarlıq

"Dubay şokoladı uşaqlarda hiperaktivlik yaradır".

Musavat.com bildirir ki, bu barədə tanınmış pediatr Vaqif Qarayev sosial şəbəkədə yazıb.

"Dubay şokoladı dəbdədir. Bütün şokoladlar kimi müsbət emosiyalar yaradır, amma ziyanı da az deyil. Tərkibindəki kofein uşaqlarda hiperaktivlik yaradır", - deyər pediatr qeyd edib.

Xatırladaq ki, son vaxtlar Dubay şokoladı çox məşhurlaşmış. Bu şokolad öz dadı və orijinal görünüşü ilə istehlakçıları cəlb edir. Püştə pastası və qızardılmış kadayıf xəmirindən istifadə edilərək hazırlanır, ona görə də məhsul şirniyyat həvəskarlarının sevdiyi xırıltıdan içliyə malikdir.

Dadı sayəsində desert sosial şəbəkələrdə məşhurlaşmış. Bu şokoladın foto və videoları istifadəçilər arasında sürətlə yayılıb.

Qeyd edək ki, bəzi insanlar belə şokoladın zərərli olduğuna inanır. Allergiya xəstələri, xüsusən də qoz-fındıqlara reaksiyası olanlar üçün təhlükəli ola bilər, çünki bu şokoladın tərkibində bunlar çoxdur. Dubay şokoladı yedikdən sonra digər insanlar da xoşagəlməz simptomlarla qarşılaşa bilərlər. Bu, qozun uzun müddətə həzm olunması ilə əlaqədardır. Məhsul artıq çəkisi olan və ya piylənməyə meyilli insanlar üçün tövsiyə edilmir.

✉ **Xalidə GƏRAY,**
Musavat.com

Bakı və Sumqayıtda qanunsuz yaşayan 75 əcnəbi saxlanılıb

Oktayr ayı ərzində Bakı və Sumqayıt şəhərlərində qanunsuz yaşayan 75 əcnəbi polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Daxili İşlər Nazirliyindən bildirilib.

Məlumatla görə, oktyabr ayı ərzində Baş Pasport, Qeydiyyat və Mıqrasiya İdarəsinin Qanunsuz Mıqrasiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsi və Sumqayıt Şəhər Polis İdarəsinin əməkdaşları ilə birgə Bakı və Sumqayıt şəhərlərində həyata keçirdikləri

əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikasının ərazisində olma və ya yaşama hüququ verən sənədlər olmadan, habelə qeydiyyat-sız yaşayan, bir yerdən başqa yerə getdikdə olduğu yer və yaşayış yeri üzrə qeydiyyat qaydalarına əməl etməyən, Azərbaycan Respublikasında olma və ya yaşama müddəti qurtardıqdan sonra getməkdən boyun qaçıran 75 əcnəbi vətəndaş saxlanılıb.

Həmin şəxslər barəsində inzibati Xətalər Məcələsinin müvafiq maddəsinə əsasən inzibati xəta protokolu tərtib olunub və aidiyyəti üzrə təhvil veriliblər. Qeyd edək ki, cari ilin əvvəlindən bu günə kimi Baş Pasport, Qeydiyyat və Mıqrasiya İdarəsinin Qanunsuz Mıqrasiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsi və respublikanın ərazi polis orqanlarının əməkdaşları ilə birgə keçirilən əməliyyat-axtarış tədbirləri nəticəsində ümumilikdə 488 nəfər əcnəbi vətəndaş müəyyən edilərək barələrində müvafiq tədbirlər görülmüb.

İsrail ordusu üç "Hizbullah" komandirini zərərsizləşdirib

Livanın cənubunda son hava hücumları nəticəsində iki "Hizbullah" komandiri, o cümlədən "Hizbullah" qruplaşmasının Radvan Qüvvələrinin üzvü öldürülüb.

APA xəbər verir ki, bu barədə İsrail Müdafiə Qüvvələri məlumat yayıb.

Əs-Sultaniyyəyə qırcı təyayrələrin endirdiyi zərbə nəticəsində İsrail Müdafiə Qüvvələrinin "Hizbullah" qruplaşmasının Radvan tank əleyhinə

raket bölməsinin komandiri kimi tanıdığı Riyad Reda Ghazavini zərərsizləşdirib.

Bildirilib ki, o, İsrailə və Livanın cənubunda fəaliyyət göstərən qoşunlara qarşı çoxsaylı tank əleyhinə hücumların təşkilatçısı olub.

Nizami Cəfərov

Atatürk Mərkəzindən körpəyə "Atatürk" adının verilməsinə reaksiya

Xəbər verdiyimiz kimi, Azərbaycanda bir ailə övladına Atatürk adını qoyub. Bu, son 10 ildə Azərbaycanda Atatürk adı verilən ilk körpədir. Qeyd edək ki, Azərbaycanda rəsmi qurumlar uzun müddət yeni doğulan körpələrə Atatürk adının qoyulmasını yasaqlamışdı. Ümumiyyətlə, 2014-cü ildən bəri buna icazə yox idi. Bu qadağa qeyri-rəsmi tətbiq olunurdu.

Nazirlər Kabineti yanında Terminologiya Komissiyası bunu onunla əsaslandırmışdı ki, Türkiyə hökuməti illər öncə Azərbaycan tərəfinə müraciət edəndən sonra bu adın verilməsinə qadağa qoyulub.

Qeyd edək ki, sözügedən məsələ Azərbaycan və Türkiyədə birmənalı qarşılanmayıb. Körpəyə bu adın qoyulmasının tərəfdarı olan da var, etiraz edən də...

Modern.az mövzu ilə bağlı Azərbaycan Atatürk Mərkəzinin direktoru Nizami Cəfərova həmsöhbət olub. O bildirib ki, Atatürk adının bir uşağa qoyulmasına münasibəti müsbətdir:

"Biz etiraz etsək də, etməsək də bu ad qoyula bilər və qoyulacaq. Xalq əgər bu adı qoymaq istəyirsə, mən bir problem görmürəm. Amma gərək o adam bu adı doğrultsun. Ümumi vətəndaşlıq haqlarına və qaydalara görə bu adın qoyulmasında heç bir problem yoxdur".

Bakıda avtomobildən 5 min manatlıq kompüter oğurlandı

Yasamal Rayon Polis İdarəsinin 29-cu Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə bir qadının "Toyota" markalı avtomobilindən 5000 manat dəyərində kompüter oğurlamaqda şübhəli bilinən, əvvəllər dəfələrlə məhkum olunmuş 43 yaşlı R.Quliyev və 38 yaşlı V.Əskərov müəyyən olunaraq saxlanılıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə DİN-dən bildirilib. Araşdırma aparılır.

Yenə leysan, yenə sel təhlükəsi...

Paytaxt təsərrüfatındakı nöqsanlar düzəldimi?

Noyabrın 4-dən Bakıda və Abşeron yarımadası da daxil, ölkə ərazisində yenidən güclü yağışların olacağı gözlənilir. Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin məlumatına görə, paytaxtda bəzi yerlərdə leysan xarakterli olacağı, şimşək çaxacağı ehtimalı var. Havanın temperaturu gecə 7-10° isti, gündüz 11-13° isti olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında bəzi yerlərdə aralıq yağışlı olacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayı-ayrı yerlərdə leysan xarakterli intensiv olacağı, dolu düşəcəyi, dağlıq və dağətəyi rayonlarda qar yağacağı ehtimalı var. Axşama doğru əksər rayonlarda tədricən kəsiləcək. Aralıq duman olacaq. Qərb küləyi gecə və səhər ayı-ayrı yerlərdə aralıq güclənəcək. Havanın temperaturu gecə 6-9° isti, gündüz 11-15° isti, dağlarda gecə və gündüz 2° şaxtadan 3°-dək isti olacaq.

Bəs konkret olaraq, paytaxt Bakı növbəti sel sınağına hazırkıdır? Ötən ay iki 2 nəfərin ölümü ilə nəticələnən güclü yağışlı havanın ağır fəsadlarından qaçmaq üçün gerekən ön tədbirlər görülmü? Paytaxt təsərrüfatındakı nöqsanlar aradan qalxıbmi?

Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin (BŞİH) yeni təyin olunan mətbuat katibi Mətin Hüseynov bildirib ki, görülməli işlər aidiyyəti qurumlar tərəfindən həyata keçirilməlidir: "Bizim müvafiq strukturlarımız onlarla daima əlaqə saxlayır. Koordinasiyalı iş aparılır. Lakin məsələlərin hansı formada həll edildiyini ən dəqiq bu qurumlar bilir".

Azərbaycan Avtomobil

bil Yolları Dövlət Agentliyinin (AAYDA) mətbuat katibi Anar Nəcəfli deyir ki, yağış sularının kənarlaşdırılması üçün sistem işlək vəziyyətdədir: "Palçıqlı su sistemin yağış barmaqlıqlarını doldurur. Onun açılması, təmizlənməsi istiqamətində işlər həyata keçirilib. Təkcə şəhər küçələrini deyil, magistral əhəmiyyətli yolları da payız-qış fəslinə hazırlayırıq".

Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyindən bildirilib ki, İri Şəhərlərin Birləşmiş Su Təchizatı Xidməti hazırda qış aylarında su təchizatı sisteminə yarana biləcək problemlərin aradan qaldırılması istiqamətində fəaliyyətini davam etdirməkdədir. Əsasən kanalizasiya kollektorlarının yuyulması, baxış quyuları və yağış barmaqlıqlarının təmizlənməsi işləri həyata keçirilir. Buna səbəb xətlər intensiv yağışlar zamanı həm yağış sularını, həm də tullantı sularını maneəsiz şəkildə daşıya bilsin: "Eyni zamanda kanalizasiya nasos stansiyaları təftiş olunur, orada mövcud olan digər mexaniki avadanlıqlar saz vəziyyətə gətirilir.

Bundan başqa, qış aylarında ən çox problemlər sayğaclar və magistral paylayıcı şəbəkələrdə baş verən don vurmalarıdır. Belə

ki, vətəndaşlar tərəfindən primitiv qaydada çekilmiş su xətlərinin əksəriyyətində izolyasiya məsələləri nəzərə alınmayıb. Təvsiyəmiz odur ki, həmin xətlər ya izolyasiya olunmalı, ya da torpaq altına keçirilməlidir.

İstehlakçıların diqqətinə çatdırırıq ki, fərdi yaşayış evlərində və fərdi həyətə sahələrdə, eləcə də kommersiya obyektlərində quraşdırılmış sayğacların şaxtətali günlərdə donvurma nəticəsində sıradan çıxması üçün qarşısının alınması üçün zəruri və qabaqlayıcı tədbirlərin görülməsi vacibdir. Şaxtanın daha çox olduğu gecə saatlarında saygac içərisində suyun qalması üçün saygacın giriş vintili bağlanmalı, çıxış vintili açıq saxlanılmalı və saygac qutusunun qapağı bağlı qalmalıdır. Donvurmada müəhləfə tədbirləri kimi sayğacların üzərində isti materiallarında örtük və saygacın quru ağac yonqaları ilə əhatə olunması tövsiyə olunur".

Ekspert Elməddin Muradlı deyir ki, paytaxtda bu məsələdən məsul olan qurumlar hər il payız-qış mövsümünə hazır olduqlarını desələr də, bu, əməldə görünür: "Bildirirlər ki, hər şeyə nəzarət edirlər, problem yaranarsa, qarşısı alınacaq. Lakin hər dəfə bir az artıq yağıntı olanda aləm bir-birinə deyir. Qarlı havada mərkəzi küçələr təmizlənir, qalanları qalır. Pis nümunələr o qədər

dər olub ki, adam inana bilmir ki, növbəti dəfə eyni şey yaşanmayacaq. Ona görə də yenə yağış yağarsa, ötən dəfə olduğu kimi, tullantıları su basmayacağına əmin deyiləm. Dəfələrlə yalan vədlər verilib.

Şəhər təsərrüfatı ilə məşğul olanlar başa düşməlidirlər ki, söhbət insan həyatından gedir. Bu məsələyə nə qədər ciddi yanaşılsa, o qədər yaxşı olar. Belə tendensiyalar dünyanın bir çox ölkələrində yaşanır. Onlarda da sel daşqınları, təbii fəlakətlər olur. Ancaq əksər ölkələr belə hadisələrə operativ reaksiya verir və vəziyyətə hazır olurlar. Bəla orasıdır ki, Azərbaycanda daha çox pis ölkələrin nümunələrini götürürlər. Söz verirlər, əməl etmirlər. Nəticə bəzən faciəyə gətirib çıxarır.

Yol infrastrukturumuz, su-kanalizasiya sistemimiz qaydasında olsa, bu cür problemlər yaşanmaz. Ortaya səmərəli və keyfiyyətli iş qoyulmur. Nəticədə faciələr baş verir. Şəhər təsərrüfatına müvəqqəti iş kimi yanaşırlar.

Qısa müddətdə hansısa dəyişikliyin baş verəcəyini gözləmək olmaz. Açıq şəkildə deyilir ki, Bakıda kanalizasiya sisteminin böyük bir hissəsi köhnəlib, illərlə təmir olunmayıb. Sovet dövründə necə olubsa, elə də qalır. Bunu qısa zamanda həll edə bilməyəcəklər. İnfrastruktur düzgün qurulmayıb, şəhərsalmaya nəzarət olunmur. Binalar tikilir, kanalizasiya xətləri yüklənir, yollar təmir olunub, lakin yağış sularını idarə etmək üçün sistem qurulmayıb. Yağış sularını kanalizasiya borularına yönləndirirlər. Bu, qanunla qadağandır. Yağış sularının ayrıca axın sistemi olmalıdır. Onlar anbarlara doldurulmalı, texniki su kimi istifadə olunmalıdır. Bunun nə vaxt ediləcəyi bəlli deyil. Kanalizasiya xətti o qədər yüklənib ki, kollektorların vurduğu suyu çəke bilmir, geri qayıdır. Bu sistem il-

Uşaq evində qoturluq aşkarlandı

3 saylı Uşaq Evində qotur xəstəliyinin yayıldığı iddia olunur.

Modern.az xəbər verir ki, sosial şəbəkədə yayılan məlumatda 8 uşağın Dəri Zöhrəvi Xəstəxanasında müalicə aldığı bildirilir.

Məsələ ilə bağlı Tibbi Ərazi Bölmələrinin İdarəetmə Birliyindən (TƏBİB) Oxu.az-a bildirilib ki, oktyabrın 23-də 1 nömrəli Uşaq Dəri-Zöhrəvi Dispanserinə 3 nömrəli Uşaq Evindən 5 uşaq ilə bağlı müraciət daxil olub:

"Uşaqlar tibb heyəti tərəfindən müayinə olunub və diaqnozu təsdiq etmək üçün laborator analize yönləndiriliblər. Analizlərin nəticələrinə əsasən, uşaqlara qoturluq diaqnozu qoyulub. Pasiyentlər 10 gün müddətində stasionar müalicə aldıqdan sonra laborator müayinələrə əsasən sağalma ilə yenidən uşaq evinə geri göndəriliblər".

Sosial Xidmətlər Agentliyindən isə bildirilib ki, qurumun balansındakı müəssisələrdə uşaqların sağlamlığı daim diqqətdə saxlanılır və aidiyyəti səhiyyə qurumları ilə əməkdaşlıq edilir.

"Tərtər işi" nə görə məhkum edilmiş 4 hərbcinin cəzası azaldıldı

"Tərtər işi" cinayətlərinə görə 6 il 10 aya kimi azadlıqdan məhrum edilmiş 4 hərbcinin cəzası azaldılıb.

Modern.az "Qafqazinfo"ya istinadən məlumat verir ki, Bakı Apelyasiya Məhkəməsi belə qərar qəbul edib.

Təqsirləndirilən şəxslərə Cinayət Məcəlləsinin 341-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə və ya vəzifə səlahiyyətlərini aşma) maddəsi ilə verilmiş ittihamla xitam verilib.

Qərara əsasən, Ruslan Mikayılov, Cabir Qəhrəmanov, Elçin Əliyev və Sənan Maşiyevin hərəsinin cəzası 3 ay azaldılıb.

Hökm qalan hissələrdə dəyişdirilməyib.

Qeyd edək ki, 2021-ci ildə istintaqı yenilənmiş "Tərtər işi" üzrə həbs edilmiş sonuncu dəstəyə ötən gün hökm oxunub.

Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə Ruslan Mikayılov 6 il 10 ay, Cabir Qəhrəmanov 6 il 8 ay, Elçin Əliyev 5 il 8 ay, Sənan Maşiyev isə 4 il 10 ay müddətinə azadlıqdan məhrum edilib.

lərlə qurulmayıbsa, qısa müddətdə həll edilə bilməyəcək. Biz real vəziyyəti dəyərləndirməliyik.

Normadan artıq yağış yağsa, həyatımız üçün yə-

nə risk var. Sadəcə, vətəndaşlara deyirlər ki, diqqətli olun, başınızın çarəsinə baxın".

✉ **Sahənə RƏHİMLİ,**
Musavat.com

Xəzərdə Azərbaycan və İran hərbi dəniz qüvvələrinin birgə təlimi keçirildi

Xəzər dənizinin İran İslam Respublikasına mənsub hissəsində Azərbaycan və İran İslam Respublikası Ordusunun Hərbi Dəniz Qüvvələrinin bir qrup şəxsi heyəti və gəmisinin iştirakı ilə "AZIREX-2024" birgə taktiki təlimi keçirilib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Müdafiə Nazirliyi məlumat yayıb.

Əvvəlcə "Dənizdə axtarış-xilasətmə" təliminin məqsədi və icra olunacaq tapşırıqlarla bağlı brifinq təqdim edilib, qarşılıqlı müzakirələr aparılıb.

Azərbaycan-İran hərbi əməkdaşlığını möhkəmləndirmək məqsədilə keçirilən təlimdə gəmi qəzaları zamanı xilasətmə və tibbi yardım tədbirlərinin həyata keçirilməsi, axtarış-xilasətmə əməliyyatları və gəmi təhlükəsizliyinin təmin olunması üzrə fəaliyyətlər icra edilib.

Təlimin müxtəlif mərhələləri üzrə qarşıya qoyulan tapşırıqlar hərbi dənizçilər tərəfindən yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirilməklə yerinə yetirilib.

İranın ABŞ-dakı 5 noyabr prezident seçkisi ərəfəsi və ya günü İsrailə zərbə endirəcəyinə artıq şübhə qalmayıb. Bunun daha bir bariz sübutu İranın öz hava məkanını bağlamağa hazırlaşmasıdır. Bu barədə Telegram kanalları məlumat yayıb.

Bildirilib ki, İran ordusu 4 noyabr 2024-cü il saat 02:30-dan 6 noyabr 2024-cü il saat 18:30-a qədər hava məkanının bağlanması barədə bildiriş yayıb. Xəbərdarlıqdan dərhal sonra bir sıra media orqanları İranın yaxın 48 saat ərzində İsrailə hücum edəcəyini bəyan edib.

Az öncə ölkənin dini lideri Əli Xomenei bildirmişdi ki, İranın budəfəki cavabı "İsrail üçün daha ağır" olacaq.

Bayden administrasiyası isə İranı İsrailə qarşı növbəti hücumla bağlı xəbərdar edib. Bildirilib ki, xəbərdarlıq mesajı Vaşinqtondan Tehrana İsveçrə vasitəsilə ötürülüb. "İran İsrailə cavab verərsə, yəhudi dövlətini cilovlaya bilməyəcəyik", - xəbərdarlıqda deyilib.

Qeyd olunur ki, zərbələr İraq ərazisindən endirilsə belə, İsrail cavab hücumu həyata keçirə bilər. "Hər şey hücumun nə qədər kütləvi olmasından və onun nəticələrindən asılı olacaq", - İsrail rəsmilərindən biri nəşrə söyləyib.

Belə görünür ki, İsrailin İrana son zərbəsi (26 oktyabr) doğrudan da çox ağır olub.

"Bu gün biz genişmiqyaslı iqtisadi müharibə ilə üz-üzəyik. Düşməni bizi hərbi sahədə məğlub edə bilməz, ancaq iqtisadi müharibə sahəsində problemimiz var".

Axar.az xəbər verir ki, bunu İran prezidenti Məsud Pezeşkian deyib.

Həmçinin Pezeşkian ölkəsinə qarşı hücumla cavab verəcəklərini, lakin İsrailin bölgədəki təcavüzünü dayandıraraq atəşkəsi qəbul edəcəyi təqdirdə bu cavabın növü və şiddətinin dəyişə biləcəyini

bildirib.

ABŞ-ın İsrailə cavab zərbəsinin yolverilməzliyi ilə bağlı xəbərdarlıqları fonunda İran və digər ərəb ölkələrinin rəsmiləri ABŞ-da keçirilən prezident seçkisindən sonra İsrailə güclü kütləvi hücum vəd edib.

Musavat.com "The Wall Street Journal"a istinadla xəbər verir ki, İsrailə qarşı yeni hücum noyabrın 5-də ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkisindən sonra, lakin 2025-ci ilin yanvarında yeni prezidentin andıçmə mərasimindən əvvəl həyata keçiriləcək.

WSJ-nin həmsöhbəti ordunun planları ilə tanış olan yüksək rütbəli iranlı məmurudur, ancaq İranın bu planlarını digər ərəb ölkələrinin rəsmiləri də təsdiqləyir.

Rəsmi qeyd edib ki, Tehran İraq ərazisi də daxil olmaqla İsrailə hücum edə, həmçinin İsrailin hərbi obyektlərinə "keçən dəfəkindən daha aqressiv" zərbələr endirə bilər.

Eyni zamanda hücumda tək SEPAH deyil, nizami ordunun əsgərləri də iştirak edəcək, lakin söhbət bölgəyə qoşunların tam yerləşdirilməsindən deyil, SEPAH-a dəstəkdən gedir.

"İnsan itkisinə məruz qalmış, ona görə də reaksiya verməlidirlər", - deyər İran mənbəsi izah edib.

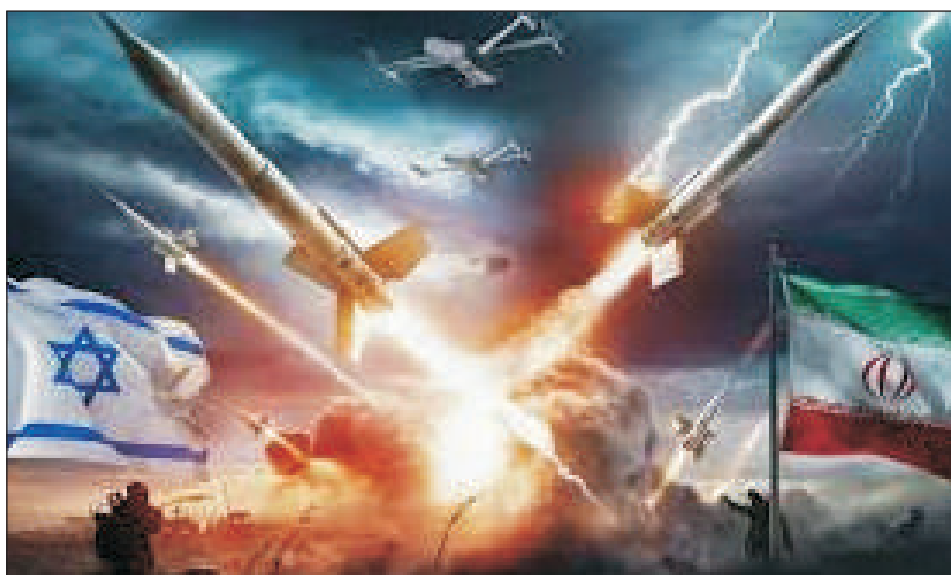
İran İsrailə hücumu hazırlamaq üçün ölkə daxilində 74 nöqtədə ballistik raketlər yerləşdirib.

Bu barədə informasiyanı İran rəsmiləri yayıb.

İran İsrailə qarşı cavab hücumunda əvvəlki hücumlarla müqayisədə daha güclü silahlardan istifadə edə bilər.

İranın İsraili vuracağı tarix dəqiqləşdi

5 noyabrdan sonra savaşı başlayır?

Tehran əvvəlki hücumlarda olduğu kimi İsrailə cavabını yalnız raketlər və pilotsuz uçuş aparatları ilə məhdudlaşdırmağı planlaşdırmır.

Mənbələr iddia edir ki, bu halda istifadə edilən istənilən raket daha güclü döyüş başlıqlarına malik olacaq.

Xəbərdə İranın İsrailin hərəkətlərinə "hər tərəfli cavab" planlaşdırıldığı bildirilir.

5 noyabrdan sonra, xüsusən də Tramp seçilsə, İsrail-İran müharibəsi başlaya bilərmi?

Bu sualla ekspertlərə müraciət etdik.

Sabiq maliyyə naziri, siyasi və iqtisadi məsələlər üzrə şərhçi Fikrət Yusifov İran hökumətinin əhaliyə yönəlik etdiyi gedişlərin real nəticələr verdiyini düşünüür:

"Maraqlı siyasi oyunlar gedir. Son bir ildə İran dünyanın savaş meydanına bir "yenilik" gətirdi. Rəqibini vurmazdan öncə onu bu barədə ətraflı məlumatlandırmağı özünün vəzifə borcu hesab edən İran, görəsən, belə güclü gedişlərlə kimi aldatmağa çalışır? Heç şübhə etmirəm ki, bu sıradan olan addımlar ilk növbədə İran əhalisinin daha az savadı olan təbəqələrinə - yeni dünyada gerçəkdən nələrin baş verdiyindən xəbərsiz olan və "öz atasından güclü kimsənin olduğuna inanmayan" uşaqlar kimi yalnız öz hökumətinin sözlünə inanan və onu hamıdan güclü hesab edən kütlələrə hesablanmış bir gedişdir. Bu sahədə ölkə daxilində İran təbliğatı yetərincə səmərəli nəticələr əldə edə bilib. Bizə bir qədər gülməli görünən bu gedişlər gerçəkdə İranın hökumətinin öz vətəndaşlarının diqqətini İrandakı ağır həyat tərzindən yayındırmağa hesablanmış. Və görünən budur

ki, bu bleflər real nəticələr verir. Tarixdə bütün səviyyələrdə olan müharibələrdə hücum əməliyyatlarını maksimum gizli saxlamağa çalışıblar. Səbəb də budur ki, qəfil hücumu heç kim gözləmir və o, bir qayda olaraq hücum edən tərəfə qələbə qazandırır bilir. Mollalar isə tarixin də, həyatdakı gerçəklərin də əksinə hərəkət etməklə hamıdan fərqlənmək istəyirlər. Əslində İsrail də artıq İranı necə vuracağını öncədən bəyan edir. Ancaq İsrailin belə bəyanatlarının arxasında dayanan hərbi gücü İranın hərbi gücü ilə bir tərəziyə qoyulmayacaq qədər fərqlidir. İsrail deyir və dediyini yüksək səviyyədə edir, yəni heç vaxt blef etmir. İran isə...

Ataların bir sözü var - "vuran oğul atasına baxmaz". İranın bu "dişsiz hücumları" ona heç bir uğur gətirməyəcək. İran bu dəfə də İsrailin hücumlarına cavab verməyə qalxarsa, bu artıq iki dövlət arasındakı qarşıdurmaya başqa bir rəng qatmaq demək olacaqdır. Yeni İsrail onsuz da ABŞ-dakı prezident seçkisindən sonra İranla məsələni yekunlaşdırmaq niyyətindədir. İranın nüvə obyektləri tam sıradan çıxarılana və İrandakı indiki rejim devrilməyə qədər İsrailin İrandan əl çəkəcəyi inandırıcı görünür. İsrailin bu məsələdə bu qədər ısrarlı olmasının səbəbi də İran rəsmilərinin artıq on illərdir ki, İsraili bir dövlət kimi siləclərlə ilə hədələmələridir. Əgər bir tərəf qarşısındakına "mən səni məhv edəcəm" deyirsə, qarşı tərəf nə etməlidir? O da dünyanın ən ağıllı başlarına sahib yəhudilər ola..."

Sabiq nazir İranla bağlı əsas hədəfi də açıqladı: "Təbii ki, İsrail İrana qarşı başladığı müharibəni tam qe-

ləbə ilə yekunlaşdırana qədər durmayacaq. İndi İsrailə dayanmaq İranı tam məğlub etmək üçün yetişmiş tarixi şansı əldən vermək demək olardı. İsrail başladığı bu müharibədə öncə İranın Yaxın Şərqdəki proksilərini və bundan sonra isə tam gücü ilə onun özünü məğlub edəcək. İsrailin indiki hücumları qarşıdakı filmin jurnalıdır desək, yanlışdır. Əsas hədəf İran molla rejiminin hakimiyyətdən getməsinə nail olmaqdır. Bu baş verməyincə İsrail dayanmayacaq..."

Sabiq deputat, siyasi təhlilçi Sona Əliyeva İranın İsrailə toqquşmadan yayınmaq üçün bütün mümkün variantlara baş vurduğunu bildirdi:

"İndiki məqamda İran-İsrail savaşının başlaması o qədər də inandırıcı görünür. Tehran hazırkı vəziyyətdə bütün mümkün variantlara əl atır ki, ABŞ-İsrail koalisiyası ilə savaştan yayınsın. Çünki bunun nəticələri molla rejimi, eləcə də İran dövlətçiliyi üçün çox ağır ola bilər. Digər tərəfdən, pərdearxası danışıqlarda Tehran Vaşinqtona yalvarır ki, İsraili İrana mümkün hücumlardan yayındırsın. İndiki məqamda İranda yaxşı başa düşürlər ki, İsrailin hər hansı genişmiqyaslı hücumu fars dövlətçiliyinin sonluğunu gətirəcək. Çünki ölkədə etnik azlıqlar hər hansı bir qığılcımdan alovlanma və bu qığılcımlar İran sərhədləri daxilində böyük partlayışlara gətirib çıxara bilər. Hətta düşünürəm ki, İsrailə İranın 5 noyabr qədərki "hücum"u da razılaşdırılıb. Yeni tutarlı hücumlar olmayacaq. İran Yaxın Şərqdəki ləkələnmiş nüfuzunun üzərini "torpaqlamaq" üçün bir neçə raket atmaqla kifayətlənəcək, vəssalam.

Tramp prezident seçilsə belə, İran-İsrail savaşına o qədər də real görünür. İran indi hər vəchlə ABŞ və İsrailə yad torpaqlarda "savaş" aparmaqda maraqlıdır. Söhbət Livan, Fələstin, Suriya və İraqdan gedir. Tehran si-onistlərlə və Qərb koalisiyası ilə savaş İran sərhədlərinin daxilində çəkməkdən ehtiyat edir. Hətta bir qədər kəskin desək, qorxur".

Siyasi analitik Asif Nərimanlının bu iddialar ətrafında facebook hesabında paylaşdığı status da diqqət çəkir: "İranın İsrailə cavab zərbəsinə noyabrın 5-də ABŞ-dakı seçkilərə qədər endirəcəyi haqda məlumatlar yayılıb. ABŞ və İsrail mediasının tirajladığı bu informasiya İranı mümkün hücumdan çəkindirmək, yaxud təxirə salmağa məcbur etmək məqsədi daşıya bilər. Çünki seçkiyə günlər qalmış İsrailə hücum Təl-Əvivin Tehrana qarşı addımlarını maksimum məhdudlaşdırmağa çalışan ABŞ-ın mövcud administrasiyası üçün fors-major situasiya yarada, yəhudi icmasının seçiminə təsir edə biləcək amildir.

Lakin İranın ABŞ seçkilərinə qədər İsrailə cavab zərbəsi endirmək planının doğruluğu da istisna edilməlidir.

İran İsrailin 26 oktyabr hücumuna cavabın veriləcəyi mesajını dini lider Xame-nei və prezident Pezeşkian səviyyəsində elan edib. İranın 1 oktyabr və 26 oktyabr hücumları arasında bərabərlik qoyacağı ehtimalı da azdır, çünki İsrailin "müqavimət oxu"na qarşı əməliyyatları davam edir, Təl-Əvivlə birbaşa müharibədən qaçan Tehranın "hesab bərabərleşdi" yanaşması ilə geri çəkilməsi ilk növbədə proksi qüvvələri üzərindəki təsir imkanlarına zərər yetirə bilər. Bu baxımdan, "danışılmış döyüş" səviyyəsində olsa belə, İranın nəse edəcəyi gözləntisi çoxdur.

Və bu hücumun məhz ABŞ-da prezident seçkisində qədər edə biləcəyini şərtləndirən amillər var. Bayden administrasiyasının İran-İsrail qarşıdurmasında vəziyyəti nəzarətdə saxlaması genişmiqyaslı müharibə istəməyən Tehranın da maraqlarına uyğundur. Seçkilərdə anti-İran mövqeyi ilə tanınan Trampın mümkün qələbəsi isə İsrailə "cavab zərbəsi"nin risklərini böyüdə, hətta mümkün alovlanma və bu qığılcımlar İran sərhədləri daxilində böyük partlayışlara gətirib çıxara bilər. Hətta düşünürəm ki, İsrailə İranın 5 noyabr qədərki "hücum"u da razılaşdırılıb. Yeni tutarlı hücumlar olmayacaq. İran Yaxın Şərqdəki ləkələnmiş nüfuzunun üzərini "torpaqlamaq" üçün bir neçə raket atmaqla kifayətlənəcək, vəssalam.

□ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

ABŞ prezidentliyinə respublikaçı namizəd Donald Tramp bir həftənin içində ikinci dəfə ermənilərə reverans, Azərbaycana qarşı isə de-marş etdi. Xəbər verildiyi kimi, onun növbəti gözlənilməz addımı qatı antitürkçü və irqçi düşüncəli “din” xadimi, katolikos I Arama zəng edərək erməni icmasına və “artsax”a dəstəyini ifadə etməsi olub.

Tramp həmçinin ABŞ-da ki erməni icmasını “güclü, ağıllı və dinamik” kimi təsvir və tərif edərək, onların Amerikada “sosial və iqtisadi sahələrdəki mühüm rolunu” vurğulayıb. Eyni zamanda regionda davamlı sülhə sadıqlığını vurğulayıb.

I Aram isə telefon danışığı zamanı Donald Trampdan həyasızcasına görün hansı iki əsas xahişi edib:

“a) ABŞ-in yeni hökuməti “artsax” ermənilərinə beynəlxalq zəmanət altında öz tarixi torpaqlarına qayıtmaq və onların öz müqəddəratını təyinetmə kimi haqlı tələbi məsələsində hərtərəfli dəstək verməli, “artsax”lılara qarşı törədilmiş soyqırımına görə Azərbaycanı məsuliyyətə cəlb et-

Trampı Azərbaycana qarşı “tramplin”ə və daşnaka çevirmək istəyənlər

Təhlükəli gedişat, yoxsa..; “Harrislə müqayisədə onun ermənilərə yönəlik gedişi o qədər qorxulu və narahatedici deyil”

Politoloq Yusif Bağırzadə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, seçkilər öncəsi ayrı-ayrı namizədlərin bu və ya digər icma təmsilçilərinə xoş gələn açıqlamalarla çıxış etməsi təbii. Həm Tramp, həm də Harris ABŞ-da olan yəhudi icması təmsilçilərinə, ərəb icmalarına xitabən müxtəlif bəyanatlar və açıqlamalar verdikləri kimi, ermənilərin səsləri uğrunda da yarışa giriblər. Odur ki, indi namizədlərin hansı bəyanatlar və vədlərlə çıxış etdiyi deyil, hakimiyyətə gələcəkləri halda hansı ad-

Digər bir məsələ də var ki, o da İkinci Qarabağ savaşı və həmin dövrdə ABŞ-ın sərgilədiyi mövqe ilə bağlıdır. Biz İkinci Qarabağ savaşına məhz Trampın hakimiyyəti dövründə başladıq və işğalçı üzərində qələbə çaldıq. Həmin dövrdə ABŞ-ın mövqeyi ancaq atəşkəsə çağırışla bağlı oldu və quru bəyanatlardan o yana keçmədi. Yeni biz Donald Trampın birinci hakimiyyəti dövründə Azərbaycana qarşı sanksiyaların tətbiqi və ya digər hədədlərlə üzləşməmişik.

edəcək: “Amma mən düşünürəm ki, Trampın indi nə deməsindən asılı olmayaraq prioritet Çin istiqaməti olacaq. Biz bunu Trampın birinci hakimiyyəti dövründə də müşahidə etmişik. İndi zəifləmiş və iqtisadi cəhətdən tükənməkdə olan Rusiyadan sonra Çin və İran kimi ölkələr ABŞ üçün daha çox önəm daşıyacaq”.

Politoloq Anar Əliyev isə bildirdi ki, ABŞ-da prezidentliyə namizədlərin seçki təbliğatı dövründə aqressiv davranışları, xüsusilə də

Simonyan: “Azərbaycan və Ermənistan arasında delimitasiya müzakirələri davam edir”

Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan bildirib ki, hazırda Azərbaycan və Ermənistan arasında sərhədlərin delimitasiyasının haradan davam edəcəyi ilə bağlı müzakirələr aparılır.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, Simonyan sərhədlərin delimitasiyası komissiyaları ilə bağlı rəqlamentin mövcudluğunu hər iki ölkə üçün böyük qələbə adlandırır.

“Bu, ikitərəfli qələbədir və Azərbaycanla Ermənistan arasında ilk dövlətlərarası sənəddir. Onun həyata keçirilməsi hər iki ölkənin müstəqilliyi və ərazi bütövlüyünün ən mühüm təməl daşlarından biridir,” - deyir Simonyan qeyd edib.

Simonyan həmçinin vurğulayıb ki, hazırda demarkasiyanın hansı istiqamətdə davam etdiriləcəyi ilə bağlı yekun qərar verilməyib. “Delimitasiyanın harada davam edəcəyi ilə bağlı müzakirələr gedir,” - deyir erməni rəsmisi əlavə edib.

nini istifadə etməsi onu göstərir ki, Tramp seçki prosesinin çox gərgin keçəcəyini, hər bir səsə helledici ola biləcəyini

etniklərarası gərginliklərin formalaşmasında diyor rolunu ifadə edən Nensi Pelosi-dir”.

Politoloq qeyd etdi ki, belə bir şəxsin ideoloji təsiri altında olan Kamala Harrislə müqayisədə Donald Trampın ermənilərə yönəlik gedişi o qədər qorxulu və narahatedici deyil: “Təbii ki, biz ABŞ liderindən obyektiv mövqe, ən azından obyektivliyə yaxın mövqe gözləmirik. Amma ən azı Donald Trampdan Co Bayden qədər absurda gedəcək tarixi faktları saxtalaşdırmağa, erməni yalanlarına xidmət edən addımların atılmasını da gözləmirik. Ona görə də hesab edirəm ki, Trampın bəyanatı, telefon zəngi daha çox seçkidə səsləri əldə etmək üçün atılmış addımlardır. Kamala Harrislə müqayisədə Donald Trampın seçilməsi halında dünyanın bir sıra bölgələrində, eləcə də Cənubi Qafqazda, Ermənistanla Azərbaycan arasında münasibətlərdə ABŞ-ın daha təmkinli davranışlarına, sərt anti-Azərbaycan mövqelərinə yol verilməsinə müşahidə edə biləcəyik”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

məyi tələb etməlidir”

b) Yeni hökumətdə Amerika erməni icmasını təmsil edən bir şəxsin olması lazımdır”...

Trampın son “erməni gedişi” ekspertlər tərəfindən seçki strategiyası aspektindən, erməni seçiciləri cəlb etmək üçün atılan addım kimi qiymətləndirilsə də, bəzi suallar ortaya çıxıb. Məsələn, qalib olacağı təqdirdə və Ukrayna müharibəsi bitəndən sonra Trampın “erməni məsələsi”ndə Putinlə dil tapıb Azərbaycana Qarabağda problem yaratması mümkündürmü?

Məsələ ondadır ki, Qarabağdan gətirmiş ermənilərin geri qayıtmasında Moskva da maraqlıdır. Təbii ki, öz mənafeyi çərçivəsində. Bundan əlavə, ABŞ və Rusiyanın həmsədri olduğu üzdənirəq Minsk Qrupu formal da olsa hələ ki, qalır, İrəvan onun ləğvinə razılıq vermir. O zaman erməni lobbisinin, Ermənistanın, düşmən çevrələrin Trampdan Azərbaycana qarşı “trampin” düzəltmək təhlükəsi varmı?

dımları atacağı daha önəmlidir: “Tarixə nəzər salsaq görərik ki, ABŞ-da hakimiyyətdə kimin olmasından asılı olmayaraq onlar Azərbaycanla müqayisədə Ermənistanla hər zaman daha yaxın olublar. Elə müxtəlif hakimiyyətlər dövründə ATƏT-in Minsk Qrupu həmsədri qismində Ağ Evin mövqeyi və işğala məruz qalan ölkəni deyil, prosesin uzanması ilə işğalçıya dəstək verdikləri bunun bariz sübutudur. O başqa məsələdir ki, respublikaçılarla müqayisədə demokratların hakimiyyəti dövründə biz ABŞ tərəfindən daha çox təzyiqlərlə üzləşmişik. 907-ci düzəlişin tətbiqi, sanksiyalarla bağlı hədələr və bir çox digər məsələlər məhz demokratların hakimiyyəti dövründə baş verib. Elə indi də Co Bayden hakimiyyətinin və ermənilərə xüsusi simpatiyası ilə seçilən Kamala Harrisin mövqeyinə baxanda görərik ki, onlar Ermənistanın silahlandırılması və maliyyə dəstəyi fonunda ölkəmizə qarşı təzyiq kampaniyasını davam etdirirlər.

Düşüncəmə görə, indi də Trampın hakimiyyətə gələcəyi halda Bayden hakimiyyətində olduğu həddə təhdidlər və təzyiq olmayacaq. Məlumdur ki, Tramp hakimiyyətə gələcəyi halda Rusiya ilə münasibətdə daha loyal siyasət yürüdəcəyini bəyan edib. ABŞ-ın indiki hakimiyyətinin Ermənistanla müqayisədə Azərbaycana qarşı sərgilədiyi mövqe isə daha çox Rusiya faktoru ilə bağlıdır. Yəni başqa sözlə desək, Bayden hakimiyyəti Ermənistan kimi Azərbaycana da müstəqil siyasət yürütməyən, müti dövlət olaraq görmək və Rusiyaya qarşı cəbhə açmasını istəyir. Əgər Tramp Rusiyaya qarşı loyal siyasət yürüdəcəksə, demək, bu istiqamətdə ölkəmizə qarşı təzyiqlərə də ehtiyac qalmayacaq”.

Politoloq qeyd etdi ki, əgər Tramp hakimiyyətə gəldikdən sonra ABŞ-ın Cənubi Qafqaz siyasəti yenə region ölkələrini özündən asılı vəziyyətdə saxlamaqdan ibarət olacaqsə, o zaman təzyiqlər də davam

ABŞ daxilində seçicilərin rəyinə təsir etmək gücündə olan qruplara istiqamətlənmiş mesajları bugünlərdə daha da artır: “Xüsusilə erməni lobbisi təşkilatları üzərindən namizədlərin təbliğatlarında istifadə etmək cəhdləri çox müşahidə olunur. Erməni diasporunun səsinə almaq üçün daha çox demokratlar təbliğat-təşviqat addımlarında reveranslar edir. Son günlər isə respublikaçı Donald Tramp da ard-arda antitürk və ermənipərəst mövqe ortaya qoymaqladadır. Təəssüf ki, demokratlardan fərqli olaraq müəyyən qədər obyektivliyə yaxın bir mövqe sərgiləyən, erməni yalanlarına öz fəaliyyətlərində və təbliğatlarında o qədər də yer ayırmayan Respublikaçılar Partiyasının namizədi bu dəfə demokratların xəttinə uyğun mövqe ortaya qoyub. Qəti antitürkçü, qəti antiazərbaycançı erməni din xadiminə telefon açması, ABŞ-da mövcud olan erməni icmasına dəstək nümayiş etdirməsi və təəssüflə qeyd etməli ilk dəfə “artsax” termi-

Iran prezidenti Məsud Pezeşkian BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Cərcivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının Bakıda keçiriləcək 29-cu Sessiyasında (COP29) iştirak edəcək. APA-nın əldə etdiyi məlumata görə, İran nümayəndə heyətinə prezident Məsud Pezeşkian rəhbərlik edəcək. İranın Azərbaycandakı səfirliyindən məlumatı təsdiqləyiblər. COP29 noyabrın 11-dən 22-dək Bakı şəhərində keçiriləcək.

Qeyd edək ki, İranın radikal "Bəsic Tələbə Hərəkatı" Bakıda keçiriləcək COP29 konfransı ərəfəsində İran prezidenti Məsud Pezeşkian-dan açıq şəkildə bu sammiti boykot etməsinə istəmişdi. Bu barədə İranın SNN xəbər agentliyinin Telegram səhifəsi məlumat yaymışdı. "Sionist rejim (İsrail nəzərdə tutulur - red.) son bir ildə bir sıra beynəlxalq toplantılarda aldadıcı şəkildə iştirak etməklə Fələstin və Livana hücumları ört-basdır etməyə səy göstərmişdir. İsrail son fəaliyyətində Azərbaycanda keçiriləcək COP29 konfransının gedişatını öz maraqlarına uyğun dizayn etməyə hazırlaşır. Bu rejimin konfransda legitimləşdirilməsi İranın iqtisadi və siyasi suverenliyini zəiflətməklə yanaşı, bəlkə də İsrailin Qərbi Asiya bölgəsində maraqlarını təmin etmək və varlığını möhkəmləndirmək üçün bir yoldur", - Pezeşkian müraciətdə vurğulanırdı. İddia edilirdi ki, sionist rejimə dəstək vermək üçün Azərbaycanın son bir ildəki "düşmənin mövqeyi" və konfransın arxasında duran məqsədlər nəzərə alınaraq, İran prezidenti səfərdən imtina etməli və rəsmi Bakıya "sanksiya tətbiq edilməlidir".

Amma göründüyü kimi, SEPAH-ın arzusu ürəyində qaldı və İranın azərbaycanlı prezidenti Bakıya gəlir. Ma-

raqlıdır ki, Bakıdakı 11-22 noyabr COP29 sammitinə qatılacaq liderlər arasında İsrail prezidenti İsaak Hersoq da var. Hazırda İsrail və İran arasında qarşıdurma olsa da, göründüyü kimi, Azərbaycan həm dost ölkə İsrail, həm cənub qonşu İran üçün etibarlı məkandır. Hətta niyə də İsrail və İran prezidentləri konfrans çərçivəsində bir araya gəlməsinlər və danışıqlar aparmasınlar?! Yada salaq ki, bu ilin iyulunda Azərbaycanın dövlət başçısı İran prezidentini COP29-da iştiraka dəvət edib.

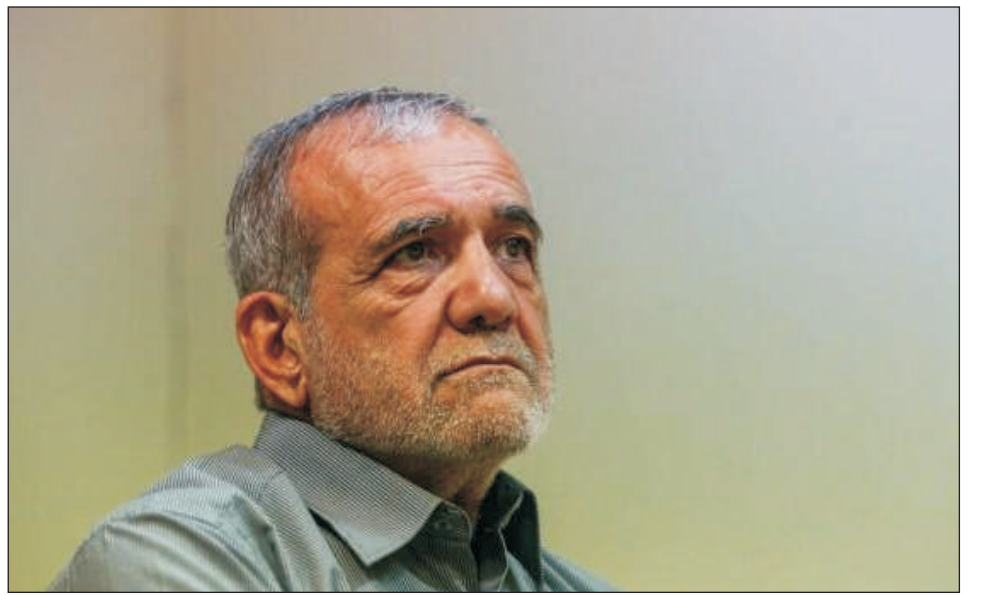
Sadəcə, bunun baş tutmaması üçün son bir həftədə İran mediası, əsasən də SEPAH-a bağlı agentlik və qəzetlər Azərbaycan əleyhinə yenidən təbliğata start verməklə yanaşı, həm də təhdidlə başlamışdılar. İsrailin İrana son hücumundan sonra Azərbaycanın bəyanat vermediyini bildiren Tehran mediası, SEPAH-dan aldığı təlimat əsasən təhdid dilinə keçmişdi. İlk öncə "Khabarfori" saytı bununla bağlı geniş yazı dərc edərək, Azərbaycana "İsrailin tərəfini tutmaqda" ittiham edib. Sayt bir qədər də irəli gedərək, Zəngilanda ki camış fermasını yenidən "İsrailin hərbi bazası" kimi təqdim etmişdi. Bunun ardından "Seda Sima" telekanalı ekspert Rəhiminin dilindən Azərbaycana təhdid yağdığını

SEPAH-ın arzusu ürəyində qaldı, Pezeşkian Bakıya gəlir

İranın azərbaycanlı prezidenti COP29 konfransında iştirak edəcək, onun yəhudi həmkarı Hersoq da ölkəmizə təşrif buyurur - Azərbaycan iki düşmən ölkənin barışıqı üçün etibarlı dost məkanına çevrildiyini sübut etdi

rib. O efrdə birbaşa bildirib ki, SEPAH generalları İsrailə dəstək verən Azərbaycanı cəzalandırmalıdır. Lakin SEPAH-ın üreyi bununla da soymayıb: "Pelikan.media" və ardından "Fərhixteqan" qəzetləri də antri-Azərbaycan təbliğatına qoşulublar. "Fərhixteqan" qəzeti iddia edib ki, Azərbaycanın İsrailin İrana hücumunu qınamaması "Azərbaycanın İsrailə təslim olmasının əlaməti"dir. "İndi Tel-Əviv rejiminin İran ərazisinə təcavüzündən sonra öz təhlükəsizliyini işğalçılara həvalə edən, hərbi və təhlükəsizlik bazalarını onlara icarəyə verən ölkələr hər kəsdən çox qorxu içində olmalıdır. Çünki onlar İranın mümkün cavabından ehtiyatlanmalıdırlar".

SEPAH-a yaxın medianın apardığı bu kampaniyaya baxmayaraq, Pezeşkian BMT konfransında iştirak

üçün ölkəmizə gəlir. Siyasi ekspert Məhəmməd Əsədullazadənin sözlərinə görə, İran prezidenti Pezeşkian Azərbaycanla münasibətlərin inkişafında maraqlı görünür. Amma SEPAH və mühafizəkar kəsim bunun qarşısını alır. Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova isə

deyir ki, SEPAH-a yaxın media və Telegram kanalları onun davamlı olaraq Azərbaycan əleyhinə çıxış etməsinə rəğmən, Pezeşkian Bakıya gəlir: "Bu konfrans BMT-yə aiddir, ev sahibi Bakıdır. Yəni Tehranın Azərbaycanın ev sahibi olduğu konfransı boykot etməsi mümkün de-

yildi, uzaqbaşı BMT-yə qarşı gedə bilərdi. Ancaq Pezeşkian Azərbaycanı sevdiyini göstərdi. O, Şahin Mustafayevlə görüşdə də demişdi ki, münasibətlərin pisləşməsinə İranın da səhvləri olub".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Ötən həftənin lap sonlarında belə xəbər yayıldı ki, keşiş Baqrat Moskvaya gedəcək və yaxud da getməyə hazırlaşır. Biri deyir ki, keşiş müalicə olunmaq istəyir, digəri arz edir ki, guya o, Kremlə, Rusiyadakı erməni diasporu ilə "danışıqlar" aparmaq istəyir!..

Hüseynbala SƏLİMOV

gözünə nəşə görünməyə başlayıbdı və özünü rusiyalı psixiatrlara göstərmək istəyir, çünki o da lap "On iki stul"dakı məşhur keşiş kimi çox ümidli idi, çox şey gözləyirdi, axırda bu zəmində deyəsən, yavaş-yavaş ağılını itirməyə başladı...

Belədesə, hələ təşkil etdiyi "etiraz"ların birinci mərhələsində dəfələrlə Kremlin diqqətini çəkmək istədi, "geosiyasi bəyanatlar" verdi, Paşinyanın qərbperəst siyasətinin əleyhinə olduğunu bildirdi, hətta öz "etiraz"larını İrəvandan Gümrüyə keçirmək və az qala, Rusiya hərbi bazasının əsgər və zabitlərini öz tərəfinə çəkmək istədi. Amma bunların heç biri alınmadı. Üstəlik, özünü az qala, etirazlarda "həlak edəndən" sonra amerikalıların keçirdiyi sorğulardan məlum oldu ki, respondentlərin yalnız üç faizi onu dəstəkləyir! Odur ki, bəndənin fikri həmişə belə olubdu ki, Baqrat erməni siyasətinə də heç vaxt səhifə olmayıb və bundan sonra da olmayacaqdır. Hətta Kremlə də "erməni Makarius"u lazım deyildir, ən

Keşiş Moskvaya tələsir?..

azı ən yaxın vaxtlarda! Erməni əhalisinin münasibətini isə bir az əvvəldə qeyd etdiyimiz detal çox gözəlcə ehtiva edir - bəli, rəyi soruşulanların yalnız və yalnız üçcə faizi!

Elə bu səbəbdən Baqrat üçün ən yaxşı və uğurlu halda belə o, uzağı-uzağı, Ermənistan parlamentində bir deputat mandatına iddia edə bilər, o da ona görə ki, ermənilər arasındakı bütün siyasi xəstələr hələ çox təəssüf ki, tamam sağalmayıblar, az da olsa, hələ də "Dağlıq Qarabağ", "Böyük Ermənistan" sayıqlayanlar var...

Rusiyanın, fikrimizcə, hələ Paşinyanla işi yoxdur. Birincisi, onun əsas nəzərləri hələ Gürcüstanda və Moldovadadır. İkincisi, Paşinyan hələ də bütünülükə Qərbin tərəfinə keçməyə tələsmir - Ermənistanda da Avropa İttifaqı ilə bağlı referendum keçirmək haqqında söz-söhbət olsa da, erməni baş nazir bu xüsusda hələ qərar qe-

bul edə bilmir, çünki onun bundan da bir az geniş konstitusiyaya problemi var - bəli, söhbət Bakı və Ankara ilə münasibətləri yoluna qoymaq üçün ediləcək dəyişikliklərdən və ola bilsin, Paşinyanın ölkəsinin siyasi sistemlə bağlı bəzi planlarından gedir. Mümkündür ki, Paşinyan, nə vaxtsa, necə deyər, bir güllə ilə iki quş vurmağa çalışacaq - hər halda, bunu da istisna etmək olmaz, çünki Nikol erməniləri konstitusiyayı dəyişməklə bağlı razı sala bilsə, niyə görə həm də Avropaya İnteqrasiya məsələsinə də həll etməsin? Axı elə Kreml də ən azı son vaxtlara qədər Avropa İttifaqı ilə NATO məsələsinə bərabər tutmadığını deyirdi!..

Qərb də Ermənistanı tələs-dirmir, indi əsas meydan Gürcüstan və Moldovadadır. Həm də bu gün ABŞ-da keçiriləcək seçkiləri gözləmək lazımdır - söz-söhbət olsa da, erməni baş nazir bu xüsusda hələ qərar qe-

vab olacaq. Nikol da ortadakı qeyri-müəyyənliliyi hiss edir və ona görə də risk etmir, KTMT-nin tədbirlərinə etinasız olsa da Avrasiya İqtisadi Birliyinə önəm verir, hətta BRICS-in Kazandakı toplantıda da iştirak etdi. Ən başlıcası isə, indi Paşinyan Rusiya üçün çox "lazımlı adamdır", Rusiya sanksiyaları aşmaq üçün bir çox əməliyyatları Ermənistan üzərindən edir - bəli, deyilənə görə, İrəvan da, Moskva da bundan çox razıdır, hər ikisi xeyli qazanır, ən başlıcası isə, Qərb də buna göz yumur, necə ki, illərdir, Ermənistanın İranla əlaqələrinə də göz yumubdu...

Doğrusu, Paşinyan elə bizə də lazımdır. Onlarla detal deyə bilərik ki, bunlar bir fikri təsdiq edir: bu adam nəşə etmək, ermənilərin ağılına başına qoymaq, ölkəsinin regional siyasətini kardinal şəkildə dəyişmək istəyir! Əvvəllər deyirdi ki, sülh sazişinin müddəalarının

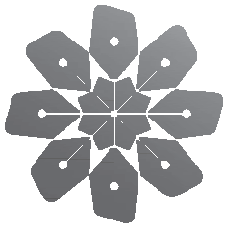
səksən faizi razılaşdırılıb, Kazan görüşündən sonra dedi ki, doxsan faiz razılıq var! İnşallah, biz də, ABŞ da (bəli, ABŞ da!) bir az təzyiq etsək, bir-iki aydan sonra deyəcək ki, yüz faiz razılıq var!

Hətta "Zəngəzur məsələsi"ndə də çox ciddi yumşalmalar var: Paşinyan başa düşür ki, Bakının ciddi alternativləri var, o, yolu İrandan çəkər, ya da Bakı-Tiflis-Qars dəmir yolu xəttini Qarsdan Naxçıvanadək uzadar və belə məlumatlar da var ki, 2025-ci ildən sonuncunun icrasına, dəmir yolu xəttinin Qarsdan Naxçıvana çəkilməsinə başlanılacaqdır...

Odur ki, Baqratın oyunları və "plan"ları heç kimi, ən azı sağlam adamları qəti maraqlandırmır, qoy, keşiş özü kimi xəstələri nə qədər istəyirsə, məşğul etsin! Lap bizim deputatlardan biri demişkən: "Baqrat Moskvaya gedir? Əşşi, cəhənnəmə gedir, gora gedir!.."

Doğrusu, mənə qalsa, bunların heç birinə qətiyyən əhəmiyyət verməzdim, çünki Baqrata baxanda mənim yadıma həmişə "On iki stul" filmindeki məşhur keşiş - Fyodor ata düşür. Yadıma gəlirmə, Ostapla Kisanın kolbasasını oğurlayıb dağa dırmaşan keşişin gözüne axırda çarışa Tamara görünür, bundan sonra isə onu dağdan düşürəb psixiatrik xəstəxanaya aparən həkimləri mələklər kimi görməyə başlayır!..

Görünür, Baqrat da artıq elə bu durumdadır - onun da

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Vətən müharibəsində möhtəşəm qələbəmizin dördüncü ili tamam olur. Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Ordumuz 2020-ci ilin bu günləri torpaqlarımızdan işğalçıları təmizləmək üçün əks-hücum əməliyyatlarını davam etdirirdi.

Artıq bu günlərdə qəhrəman Azərbaycan əsgərləri Şuşa şəhərini azad etməyə yaxınlaşırdılar. İndi bu hadisələrə daha soyuq ağılla qiymət verəndə məlum olur ki, Azərbaycan döyüş meydanında rəşadətli mübarizəsi ilə yanaşı, diplomatiya masasında da mükəmməl və səviyyəli iş aparıb. Əgər elə olmasaydı, kənar güclər Qarabağı poliqona çevirməyə çalışsa, müxtəlif mərkəzlərin mübarizə meydanına çevriləcəkdi. Amma Azərbaycanın ağıllı strategiyası nəticəsində Qarabağda heç bir beynəlxalq missiya yoxdur və rus sülhməramlı kontingenti də vaxtından tez bölgəni tərk edib. Əslində müqaviləyə görə hələ də rus hərbiçilər regionda qalacaqdılar, amma şərait elə gətirdi ki, onlara ehtiyac olmadı.

Təbii, 4 il əvvəlki hadisələri xatırlayanda, çoxları rus hərbiçilərinin Qarabağdan tezliklə getməsinə gözləməirdi. Elə Rusiyanın da niyyəti Qarabağı tələm-tələsik tərk etmək olmamışdı. Lakin Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinin uzaqgörən siyasəti bu məsələnin erkən həllinə səbəb oldu.

Beləliklə, Vətən müharibəsini həm hərbi, həm diplomatiya cəbhəsində qələbə ilə başa vura bildik. Hər iki prosesdə Ordunun qüdrəti ilə diplomatiyanın pragmatizmi sinxronluq təşkil etdi. Erməni tərəfi isə təhlükəsizlik sahəsində və siyasi müstəvidə birtərəfli, əyilmiş, başıpozuq siyasəti ucbatından itirə-itirə gedir. **Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyevin qəzetimizə dediyinə görə, ümumiyyətlə, Qarabağ müharibəsinin finalı, separatçıların həbsinə qədər nəticə əldə edilməsi, soyqırırma məruz qalan Xocalı şəhərinin azad edilməsi ən möhtəşəm sonluq idi:** "Yeni həm siyasi-hüquqi, həm mənəvi qalibiyyət əldə olundu. Azərbaycan Ordusu erməni faşizminə qalib gəldi və onu darmağa başladı. Doğrudur, postmünaqişə dövründə erməni faşizminin yeni elementləri meydana çıxıb: revanş ovqatı, silahlanma, qisas çağırışı, "artsax uğrunda mübarizə" kimi cəfəng səslər eşidilir. Fəqət Azərbaycanın gücü revanşizm həvəskarlarına əsl xəbərdarlıqdır, bunu xüsusən də erməni baş nazir Nikol Paşinyan qiymətləndirə bilər. O anlayır ki, yeni müharibə yeni fəlakətdir. Erməni xalqı yorulub və döyüşə hazır deyil".

Partiya rəsmisi hesab edir ki, ümumən, udulmuş ordu 4-5 il sonra təkrar müharibə apara bilməz: "Erməni ordusunda isə əzm yoxdur. Deməli, sülhə apan yol ermənilərin nıcatıdır. Onlar 10 milyonluq Azərbaycan, 80 milyonluq Türkiyə ilə hansı potensial ortaya qoya bilərlər?! Rusiyadan da siyasi və hərbi cəhətdən üz çevirmiş bir ölkənin Fransa, Amerika hesabına nəyisə etməsi gülüncdür. Erməni xalqına sülh hamıdan çox lazımdır. Bir sözlə, 44 günlük müharibə və zəfərin nəticələri 4 il sonra nəticələr çıxarmağa, hadisələri

gücü revanşizm həvəskarlarına əsl xəbərdarlıqdır, bunu xüsusən də erməni baş nazir Nikol Paşinyan qiymətləndirə bilər. O anlayır ki, yeni müharibə yeni fəlakətdir. Erməni xalqı yorulub və döyüşə hazır deyil".

Partiya rəsmisi hesab edir ki, ümumən, udulmuş ordu 4-5 il sonra təkrar müharibə apara bilməz: "Erməni ordusunda isə əzm yoxdur. Deməli, sülhə apan yol ermənilərin nıcatıdır. Onlar 10 milyonluq Azərbaycan, 80 milyonluq Türkiyə ilə hansı potensial ortaya qoya bilərlər?! Rusiyadan da siyasi və hərbi cəhətdən üz çevirmiş bir ölkənin Fransa, Amerika hesabına nəyisə etməsi gülüncdür. Erməni xalqına sülh hamıdan çox lazımdır. Bir sözlə, 44 günlük müharibə və zəfərin nəticələri 4 il sonra nəticələr çıxarmağa, hadisələri

Qarabağ

ÜSAVAT
N 202 (8575) 5 noyabr 2024

İki cəbhədə bütöv Zəfər - nə separatçılar var, nə sülhməramlılar...

Vətən müharibəsində möhtəşəm qələbəmizin dördüncü ili tamam olur; Azərbaycan döyüş meydanında rəşadətli mübarizəsi ilə yanaşı, diplomatiya masasında da səviyyəli iş aparıb

Komandanın və qalib Ordunun döyüş meydanındakı zəfəri bizim diplomatik masada əlimizi gücləndirməkdir".

Xatırladaq ki, Prezident İlham Əliyev VII çağırış Milli Məclisin ilk iclasındakı nitqində deyib ki, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurun bərpası hər birimizin önəmli vəzifəsidir. Ölkə başçısı İkinci Qarabağ müharibəsindən sonra görülmüş işlərin miqyasının çox geniş olduğunu qeyd edərək, bir neçə rəqəmi açıqlayıb. Bildirib ki, müharibədən sonra bu ilin sonuna qədər xərclənməsi nəzərdə tutulan vəsait 19 milyard manatdır. Vəsaitin çox hissəsi infrastruktur layihələrinə xərclənib. Zəngilanın Ağalı kəndindən başlayan Böyük Qayıdış planına uyğun olaraq artıq Laçın, Füzuli, Zəngilan, Şuşa, Xocalı sakinlərinin bir qismi öz doğma evlərində yaşayırlar. İşğaldan azad edilmiş bütün ərazilərimizdə böyük infrastruktur obyektləri inşa edilib, əhalinin məşğulluğu təmin edilir. Dünya standartlarına cavab verən müasir məktəblər, xəstəxanalar tikilib istifadəyə verilir.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Ermənistan indi də alternativ ordu qurur - ilginclik hədəf

Polkovnikdən "Yeni diversiya təxribat dəstələri hazırlanır" xəbərdarlığı

Azərbaycana ərazi iddiasından tam imtina etməyən Ermənistan İrəvan rəsmilərinin sülh bəyanatları fonunda silahlanmağa davam edir. Artıq əminliklə söyləmək olar ki, yeni ordu quruculuğu Nikol Paşinyan hökuməti üçün Bakı ilə sülh müqaviləsi imzalamaqdan daha vacib və prioritet hesab edilir. Bu da yeni sübut.

Ermənistan hökuməti ötən həftə "Müdafiə haqqında" Qanunla bağlı əlavələr paketini təsdiqləyib. Həmin dəyişikliklərlə Ermənistanda ərazi müdafiə sistemi kökündən dəyişdirilir. Yeni dəyişikliklərə əsasən, mövcud könüllü sistemi Ərazi Müdafiə Qoşunları ilə əvəz olunacaq.

Qanunda Ermənistan ərazisində strateji dərinliyin olmamasının yerli könüllü ərazi müdafiə qüvvələrinin yaradılmasını tələb etdiyi vur-

ğulanıb. Yeni bölmələr konkret rayonlardakı hərbi hissələrdə formalaşacaq və ordu korpusları tərəfindən əlaqələndiriləcək. "Onların əsas vəzifəsi təhdidlər zamanı Silahlı Qüvvələrin nizami bölmələrinə dəstək vermək olacaq", - məlumatda bildirilir.

Yeni əslində söhbət "Azərbaycan təhlükəsi" bəhanəsi ilə alternativ ordu birləşmələri yaratmaqdan gedir. Buna nə ehtiyac? Həmin birləşmələr Azərbaycana qarşı diversiya-təxribat işləri ilə də məşğul olmaqla qı?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövnən Məhərrəmov "Yeni Məsvat"a bildirdi ki, Azərbaycan tərəfi Ermənistanla sülh müqaviləsi bağlamaq üçün addımlar atır. Ermənistan isə sülhə qarşı ən müxtəlif addımlar atmaqdadır. Hər gün bu addımlara yeniləri əlavə

edirlər. Onlardan biri də "Müdafiə haqqında" qanuna əlavələr paketini qəbul etmələridir: "Ərazi müdafiə qoşunları yaratmaqla əslində müharibəyə hazırlaşdıklarını bir daha nümayiş etdirmiş olurlar. Ərazi müdafiə qoşunları yerli insanlardan təşkil olunacaq və həmin insanlar dislokasiya olan hərbi hissələrdə, korpusun dislokasiya olan ərazilərində yerləşən hərbi hissələrdə hazırlıqlar keçəcəklər, təlimlərə cəlb olunacaqlar. Korpuslar üçün onlar əlavə qüvvə rolunu oynayacaq. Ola bilsin ki, onlardan diversiya qrupları hazırlasınlar. Həmin diversiya qruplarından Azərbaycan ərazilərində təxribatlar törətmək üçün istifadə edə bilərlər. Zamanında dəfələrlə olub ki, Ermənistan Azərbaycan ərazilərində diversiya qrupları vasitəsilə təxribatlar törədib. Çoban olduğunu iddia edən ermənilərin əslində di-

versant olduğu təsdiqlənib. Yeni belə hadisələr də olub. Bundan sonra belə şəxslərin ərazi müdafiə qoşunları adı altında qanuniləşdirirlər. Müharibə başlayarsa, həmin ərazi müdafiə qoşunları adı verilən təxribat qrupları sərbəst silahlanacaqlar və təxribatlar törədəcəklər. Ermənistan qanunlarında o cür dəyişikliklər etməklə sülh deyil, müharibə istiqamətində addımlar atır. Biz onlardan konstitusiyalarından Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını çıxarmağı tələb edirik, onlar isə hərbi qanunlarına gələcəkdə Azərbaycana qarşı yönəlcək təxribatçı qrupları qanunlaşdırən əlavələr edirlər. Sülh müqaviləsi bağlanmadan, sərhədlərin demarkasiyası, delimitasiyası başa çatmadan qanunlarında o cür dəyişikliklər etmələri ermənilərin təxribatlara hazırlaşmasının daha bir təsdiqidir. Azərbaycana qarşı yeni ad altında təxribat qruplarının yaradılmasını faktiki olaraq qanuna daxil ediblər".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Məsvat"

Hüquqi çatışmazlıq

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Öncə zəhmətkeşlərimizi ABŞ-da prezident seçkisi münasibətilə təbrik edirəm, çünki dünyanın istənilən sakini üçün oradakı seçkilərin hansısa önəmi vardır, hətta deyərdim ABŞ prezidentini həmçinin azərbaycanlılar və Azərbaycan üçün seçirik. Bu gün, 5 noyabr səsvərmə günüdür, baxmayaraq ki, artıq 80 milyona yaxın seçici öncədən, elektron-filan üsullarla səs vermişdir. Amerikada belə şeylərə icazə vardır.

Bəs hansı namizəd qalib gəlsə bizə xeyirlidir? Allah bilir - mənim politoloq və mistik şərhim hələlik bundan ibarətdir. Əgər Tramp qalib gəlsə, mənəcə, xəcalətli qalibiyyət olacaqdır, Şərqdə zənən üzərində qələbə çalan erkəyə pis baxırlar, bu isə Trampın 2-ci dəfə zənən xeylağını seçkidə udmadı hadisəsinə çevriləcək, bir dəfə də Bill Klintonun zövcəsi Hillari xanım üzərində qələbə çalmışdı (bir növ belə yazmaq olar: "Demokrat Partiyası Trampın qabağına çıxarmağa kişi tapmır").

Sözgəlişi, ABŞ seçkiləri müəyyən dərəcədə qatmarışıq, bizim bucaqdan baxanda lap anlaşımsız seçkilərdir. Məsələn, elə Hillari üzərində qələbə zamanı əslində Donald müəllimin bütün ölkə üzrə yığdığı səs daha az idi. Amma ABŞ-da superseçicilər adında bir anlayış var, orada qətiyyətli üzrə camaat müəyyən sayda nümayəndə təyin edir, onlar gedib bir daha səs verir. Nəse çox qəlizdir, bizim üçün özəlliklə maraqsızdır. Bizdə Məzahir müəllim bulki bələdiyyə seçkisini ümumiyyətlə ləğv elədi. Kefi elə istədi.

Ən anlaşımsız cəhət isə hələ də qalibin bilinməməyidir. İlkən rəy sorğularına görə, Kəmalə xanım da 50 faizdir, Donald bəy də. Yarı-yarıya. Belə də seçki olar? Nəticədə ölkə camaatı bölünür, xalqın birliyinə xələl gəlir, ABŞ-ın dövlət quruluşu, sabitliyi pozulur. Xalq bir fikirdə olmalı, hamı çəkici eyni nöqtəyə vurmaldır. Seçkinin alibi, onun yığacağı səslər, hansı məntəqədə saxta - karlıq olacaq, hansında səslər ləğv ediləcək, müşahidəçinin qaşındakı çapığın eni neçə santimetr olmalıdır və sairə - bütün detallar öncədən bilinməlidir.

Ötənlərdə yazmışdım, bizdə bu kimi məsələlər dəim dövlətin qayğısı, diqqət mərkəzindədir, artıq döner də nəzarətə götürülüb. Dünen Yemək-İçmək idarəsinin açıqlaması vardı, deyir döneri 12 saat ərzində yeməliyik.

Həqiqətən, uzatmağa nə ehtiyac? Bəs dönerin satı necə qoyulacaq, hələlik bilmirəm. Yəqin bunun üçün dövlət büdcəsindən ağıllı saatlar alınacaq, dönerə taxılacaq. Saat 12-ni keçən kimi, dönerin fırlanmağı dayanacaq, ötənə qalacaq.

O cümlədən təzə qaydaya görə, döner yalnız mal, qoyun və toyuq ətlərindən olacaq. Daha camış eti, həmçinin at-əşşək eti vurulmayacaq.

Döner yazdım, yadıma düşdü, keçən həftə deputat Səyavuş müəllim Milli Məclisdə haqlı olaraq bir məsələ qaldırdı (məclisdə akreditasiya olunan jurnalistlərdən aldığım xəbərlərə görə, məsələ hələ də qalxdığı yerdə durur, heç düşməmişdir). Deyir bizdə hüquq elmləri namizədi, doktorları çox azdır, prokurorluqda belələri çalışmır və sairə.

Həqiqətən, hüquq elminin vəziyyəti acınacaqlıdır. Şəxsən mən cəmi 1 hüquq elmləri namizədi tanıyıram, o da elə Səyavuş müəllimdir. Deyəsən, Səyavuş müəllim hüquqla elmi baxımdan məşğul olmağa başlayan sonra bu sahəyə daha heç kəs gəlmədi. Hamı, xüsusilə gənclər başqa elm sahələrinə axışır, filologiya, toyxana, mütrüflük, jurnalistika, politologiya, tarix, yemək-İçmək və sairə üzrə elmlər namizədləri və doktorlarımız saysızdır. Bircə hüquq elminə girişən yoxdur.

Azərbaycanda insan hüquqları qorunmursa, hüquq elmini necə tədris edəsən, necə tədqiqat aparasan? (Bu cümlə araya səhv düşdü, üstündən keçin).

Ancaq bu, bizə əsas vermir. Olmayan şeyin tədqiqatı əslində daha maraqlı gəlməlidir. Əsas odur nikbin olaq. Mübarizə aparaq. Elə Səyavuş müəllimin ailəlikcə (xanımı da ombudsmandır) insan hüquqlarının inkişafı üçün çalışması bizə əlavə ruh verir.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva noyabrın 4-də Bakı Olimpiya Stadionunun ərazisində COP29-la bağlı yaradılan şəraitlə tanış olublar.

Prezidentin mətbuat xidmətinin yaydığı məlumatda qeyd olunub ki, Prezidentin köməkçisi Anar Ələkbərov dövlət başçısına və birinci xanıma burada yaradılan şərait barədə ətraflı məruzə edib.

Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva COP29-un keçiriləcəyi tarixlərdə tədbir məkanı ərazisində istifadə ediləcək yük və sərnişindəşıma, eləcə də tibbi və yanğınsöndürmə üçün nəzərdə tutulan elektrikli minimobillər, sammit zamanı yüksək səviyyəli qonaqların ərazidə hərəkətini təmin etmək üçün istifadə olunacaq golf-mobillər və elektrikli avtobuslar, həmçinin tədbir günlərində şəhər ərazisində hərəkət edəcək digər elektrikli nəqliyyat vasitələrinə baxıblar.

Dövlət başçısı və birinci xanım COP29-un rəsmi Mavi Zonasında açılış mərasimində milli bəyanatların səsləndiriləcəyi "Nizami" Plenar İclas zalı, İqlim Fəaliyyəti üzrə Dünya Liderlərinin Sammiti üçün hazırlanan məkanlar, eləcə də rəsmi danışıqların aparılacağı sahələrdə təşkil edilən çoxfunksiyalı müxtəlif görüş otaqları ilə tanış olublar. Qeyd edilib ki, burada Azərbaycanın mədəniyyəti və təbiətini təbliğ edən müxtəlif ekspozisiya və sərgilər var. Bildirilib ki, BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasına yaxın günlərdə təhvil veriləcək Mavi Zonada hazırda COP29 çərçivəsində pre-sessiya görüşləri keçirilir.

Dövlət başçısı və birinci xanım akkreditasiya və qeydiyyat prosesləri ilə tanış olublar. Bu günədək konfransda qeydiyyattan keçmiş nümayəndə heyətləri ilə bağlı ətraflı məlumat verilib, tədbirə böyük marağın olduğu bildirilib.

Digər ölkələrin və tərəflərin pavilyonlarının yerləşdiyi zonaya baxan Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva burada Azərbaycan və digər ölkə pavilyonlarının tikinti prosesləri ilə tanış olub, müxtəlif maraqlı tərəflərin iştirakı ilə geniş iştirakçı auditoriyası, eləcə də ictimaiyyət üçün açıq platforma rolunu oynayacaq Yaşıl Zonada olublar. Heydər Əliyev Fondu və Sifir Atık Fondunun birgə pavilyonu olan Həmreylik Mərkəzi, həmçinin digər tərəfdaşların və ölkələrin sərgi stendlərinə baxıblar. Yaşıl Zonanın ümumi konsepti, bu zonada keçiriləcək yüksək səviyyəli konfrans və tədbirlər barədə ətraflı məlumat verilib.

Azərbaycan Hökuməti UNFCCC Onlayn Qeydiyyat Sistemi vasitəsilə COP29-a qeydiyyatdan keçmiş iştirakçılar üçün pulsuz "COP29

Prezident Bakı Olimpiya Stadionunda COP29-la bağlı yaradılan şəraitlə tanış oldu

Konfrans iştirakçıları üçün pulsuz viza tətbiq edildi

Xüsusi Viza"sın tətbiq edib.

APA xəbər verir ki, bu barədə XİN məlumat yayıb.

"COP29 Xüsusi Viza" qeydiyyatdan keçmiş iştirakçılara göndərilən UNFCCC qeydiyyatı təsdiq edən elektron məktubda verilmiş viza linki və ya Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqları vasitəsilə əldə edilə bilər. İştirakçı Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəlikləri və konsulluqlarına "COP29 Xüsusi Viza" üçün müraciət etmək qərarına gəlsə, UNFCCC qeydiyyatı təsdiq edən e-poçt səyahət üçün əsas təsdiqedicisi sənəd hesab ediləcək. "COP29 Xüsusi Viza" sahibinə birdəfəlik səfər etmək və Azərbaycan Respublikası ərazisində 30 günə qədər qalmaq imkanı verir".

Baş Dövlət Yol polisi isə COP29 konfransı tarixlərində nəqliyyat sıxlığının azaldılması ilə bağlı hərəkət iştirakçılarına müraciət edib. Müraciətdə bildirib ki, beynəlxalq miqyaslı tədbirlə əlaqədar çoxsaylı qonaqların, rəsmi şəxslərin, eləcə də əhəlinin rahat və təhlükəsiz hərəkətinin təmin edilməsi məqsədilə müvafiq konsepsiya hazırlanıb: "Sistemli yaşayışa əsaslanan sözügedən konsepsiyada COP29 müddətində paytaxtın bəzi küçə və prospektlərinin iş rejiminin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar Bakı metrosunda müvafiq tədbirlər görüldü. Avtobus marşrutlarının əsas hissəsinin yönləndirilməsi "Ulduz" stansiyasının vestibülündə 2 əlavə "Bakı Kart" terminalı yerləşdirilib. Stansiyanın ərazi və texniki imkanları nəzərə alınmaqla, sərnişinlərin girişinin daha intensiv təşkili məqsədilə avto-

publikanın digər şəhər və rayonlarından paytaxta gələn vətəndaşlarımızdan ictimai nəqliyyat vasitələrindən istifadəyə üstünlük vermələrini, paytaxt sakinlərindən isə fərdi minik avtomobillərindən mümkün qədər az istifadə etmələrini, xüsusilə bəzi küçə və prospektlərdə nəqliyyatın hərəkətinin məhdudlaşdırılacağını nəzərə alaraq, həmin istiqamətlərdə əvvəlcədən göstəriləcək alternativ yollarla hərəkət etməyi xahiş edir".

BDYPİ-nin müraciətində qeyd edilib ki, hər bir yol hərəkəti iştirakçısı verilən tövsiyələrə əməl etməklə Azərbaycan COP29-a uğurla ev sahibliyi etməsinə töhfə verəcək, tətbiq ediləcək məhdudiyyətlərə anlayışla yanaşacaq, təşkilatçılara dəstək nümayiş etdirəcək.

COP29 zamanı şəhər mərkəzi, tədbir məkanları istiqamətində nəqliyyatın hərəkətinə ediləcək dəyişikliklər və digər təşkilati məsələlərə uyğun olaraq, "Bakı metropoliteni" QSC stansiyalarının hazırlığı yekunlaşdırılıb. Hazırlıq dövründə Azərbaycan Yerüstü Nəqliyyat Agentliyi və digər qurumlarla sıx əlaqəli fəaliyyət təmin edilib.

QSC-dən bildirilib ki, COP29 konfransının keçiriləcəyi Bakı Olimpiya Stadionunun yaxınlığında yerləşən "Koroğlu" stansiyası istiqamətində nəqliyyat mübadilə mərkəzlərinin iş rejiminin dəyişdirilməsi ilə əlaqədar Bakı metrosunda müvafiq tədbirlər görüldü.

Avtobus marşrutlarının əsas hissəsinin yönləndirilməsi "Ulduz" stansiyasının vestibülündə 2 əlavə "Bakı Kart" terminalı yerləşdirilib. Stansiyanın ərazi və texniki imkanları nəzərə alınmaqla, sərnişinlərin girişinin daha intensiv təşkili məqsədilə avto-

mat buraxılış-nəzarət məntəqəsində 4 əlavə turniket quraşdırılıb. Buna uyğun olaraq, nəzarətçi köşkü yenilənib, əl arabası istifadəçilərinin rahat keçidini təmin edən zona yaradılıb. Stansiyanın digər keçidi istiqamətində sərnişin axını istiqamətlərinin daha münasib tənzimlənməsi üçün nəzarətçi köşkü yenilənib.

Stansiyanın platforması, keçidlərdə avtobus marşrutlarının istiqamətini rahatlıqla müəyyən etmək üçün müvafiq nişanlama işləri aparılıb, məlumat lövhələri yerləşdirilib. COP29-un gedişində digər əlavə tədbirlərin görülməsi diqqətdə saxlanılacaq.

Stansiya infrastrukturunun fəaliyyətinin təşkili, sərnişin axınının tənzimlənməsi, nəzarət mexanizmlərinin tətbiqi və digər məsələlərlə əlaqədar stansiyalarda texniki imkanlar qiymətləndirilməklə müvafiq hazırlıq tədbirləri görüldü. Şəhər mərkəzi istiqamətində avtobus marşrutlarının yönləndirilməsi metronun "Xətai", "Qara Qarayev", "Neftçilər", "Xalqlar dostluğu" və "Əhmədli" stansiyalarında da nəzarət və tənzimləmə mexanizmləri həyata keçiriləcək.

Ümumiyyətlə, adi iş rejimi şəraitində tətbiq edilən nəzarət qaydaları qüvvədə saxlanılmaqla, əlavə növbətçilik cədvəlləri tərtib edilib. Bütün stansiyaların, həmçinin infrastrukturaya uyğun digər strukturların rəhbər və mütəxəssislərinin cəlb edilməsi ilə metro stansiyalarının infrastrukturuna, mühəndis-texniki qurğulara əlavə nəzarət mexanizmləri təmin ediləcək, sərnişin məmnunluğu və rahatlığı diqqətdə saxlanılacaq.

■ **Nigar HƏSƏNLİ,**
 "Yeni Müsavat"

Yunanistan ordusunun ehtiyatda olan polkovniki Stefanos Karavidas Azərbaycana da birbaşa daxil olan maraqlı açıqlama verib. Verdiyi müsahibədə o, Türkiyənin "F-35" qırıqları əldə etmək üçün Rusiyadan aldığı "S-400" zenit-raket sistemlərindən qurtulmağın yollarını axtardığını bildirib (Haqqin.az).

Onun sözlərinə görə, mümkün ssenarilərdən biri hava hücumundan müdafiə sisteminin başqa ölkəyə ötürülməsi ola bilər. "Yunanistan Türkiyənin silah proqramını qiymətləndirməyə hərtərəfli yanaşmalıdır, əks halda, hava qüvvələrimiz üçün əsl fəlakətlə üzləşə bilərik", deyən zabıt ardınca vurğulayıb ki, Yunanistan üçün ən pis ssenari Türkiyənin gələcəkdə ABŞ-dan "F-35" təyyarələri almaq üçün siyasi və diplomatik bir həll tapması ola bilər. Onun fikrincə, belə həll yollarından biri "S-400" sistemlərinin dost və müttəfiq

Türkiyə "S-400"ləri Azərbaycana verə bilər - sensasion iddia

Ekspert: "Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə sistemləri həтта bəzi böyük dövlətlərin HHMS-dən daha güclüdür"

təkcə "S-400" problemi deyil. Türkiyə nə üçün "S-400"ləri almaq məcburiyyətində qaldı? Çünki Amerika patriot sistemlərini vermədi. SSRİ dağıldıqdan, ən çox da soyuq müharibə illərindən sonra Qərbin bir çox səhvləri var idi. Bu səhvlərdən biri də Amerika, Avropa Birliyi və NATO-nun Türkiyəyə qarşı olması idi. Baxmayaraq ki, Türkiyə NATO ölkəsidir.

raynaya qarşı ikinci səhvi etdilər. Azərbaycana qarşı çoxlu səhvlər ediblər. Ukrayna və Gürcüstana illərlə söz verdilər ki, NATO-ya üzv kimi qəbul olunacaqlar. Amma indi deyirlər ki, Ukrayna Rusiyaya qarşı savaşda qalib gəlsin, ondan sonra NATO-ya üzv qəbul olunsun. İndi sual olunur. NATO-ya üzv dövlətlər quruma qəbul olunanda belə bir şərt

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd Türkiyənin "S-400"ləri məcbur almasından söz açdı: "İstər Rusiya-Ukrayna, istərsə də İran-İsrail toqquşmaları hava hücumundan müdafiə sistemlərinin əhəmiyyətini ortaya qoyur. Türkiyənin ən zəif yeri stasionar hava hücumundan müdafiə sistemlərinin yoxluğu idi. Türkiyə ona görə də ABŞ-dan

Azad edilmiş ərazilərdə daha 237 mina, 7 421 PHS aşkarlanıb

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə minatəmizləmə fəaliyyətinə cəlb olunmuş qurumlar tərəfindən icra olunan əməliyyatlar barədə həftəlik məlumat (28.10.2024 - 03.11.2024) açıqlanıb.

ANAMA-dan APA-ya verilən məlumata görə, Tərtər, Ağdam, Ağdərə, Laçın, Füzuli, Şuşa, Xocalı, Xankəndi, Kəlbəcər, Xocavənd, Cəbrayıl, Qubadlı və Zəngilanda 164 piyada əleyhinə mina, 73 tank əleyhinə mina, 7421 Partlamamış Hərbi Sursat (PHS) aşkarlanıb.

Bildirilib ki, 2 270,7 hektar ərazi mina və PHS-lərdən təmizlənib.

Azərbaycana verilməsi ola bilər.

"Rusiya razılıq verərsə, Türkiyənin "S-400"ləri Azərbaycana təhvil verməsi ən cəlbəedici ssenari olacaq", - polkovnik əlavə edib. O, bu ssenarinin reallaşacağı təqdirdə Ankaranın ABŞ-dan "F-35" ala biləcəyini vurğulayıb: "Bu, Yunanistanın sifariş etdiyi "F-35" döyüş təyyarələrini almağa başladığı vaxt baş verə bilər. Nəticədə Türkiyə öz hava qüvvələrini tamamilə modernləşdirəcək və Yunanıstanı keçəcək".

Bes belə bir anlaşma mümkündürmü? Rusiya buna razılıq verərmə? Azərbaycanın özünün necə, "S-400"lərə nə dərəcədə ehtiyacı var? Onlar "Dəmir günbəz" kimi etibarlı və effektivdirmi?

Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə İctimai Birliyinin sədri Emin Həsənlı Qərbin Türkiyəyə qarşı etdiyi səhvləri diqqətə çatdırdı: "Burada Türkiyə və Qərb arasında problem

Qardaş ölkə Avropa Birliyinə üzv olmağa çox can atdı. SSRİ dağıldıqdan sonra Qərb ölkələri o düşüncəyə gəldi ki, artıq Türkiyəyə ehtiyac yoxdur. Şərqi Avropa ölkələri NATO və Avropa Birliyinə üzv qəbul olundular. Həmin ölkələr Ukrayna, Gürcüstan, Moldova, Azərbaycan və digər dövlətlərlə əlaqələr qurmağa başladılar. Getdikcə Türkiyə ilə münasibətlər zəifləməyə başladı. Çünki əvvəlki əməkdaşlıq qalmamışdı. Türkiyənin mübarizə apardığı terror təşkilatlarını əvvəllər SSRİ yaratmışdısa, sonradan bunu Amerika kəşfiyyatı idarə etməyə başladı. Amma qardaş ölkə Ərdoğanın rəhbərliyi altında ayaqda qalmağı bacardı. Cənab Ərdoğanın rəhbərliyi altında güclü ordu yaradıldı, ordu modernləşdirildi, müasir texnoloji silahlar alındı. Ordunun 80 faizi silahlardan asılı vəziyyətdə idi. 20 faiz Türkiyə özü istehsal edirdi. Amma Ərdoğanın zamanında bu rəqəmlərin yeri dəyişdi. Artıq istehsal 80 faizə çatdı. İndi Qərb başa düşür ki, səhv edib. Gürcüstan və Uk-

raynaya qarşı ikinci səhvi etdilər. Azərbaycana qarşı çoxlu səhvlər ediblər. Ukrayna və Gürcüstana illərlə söz verdilər ki, NATO-ya üzv kimi qəbul olunacaqlar. Amma indi deyirlər ki, Ukrayna Rusiyaya qarşı savaşda qalib gəlsin, ondan sonra NATO-ya üzv qəbul olunsun. İndi sual olunur. NATO-ya üzv dövlətlər quruma qəbul olunanda belə bir şərt

"Patriot"lar tələb edirdi. ABŞ "Patriot"ları Türkiyəyə satmaqdan imtina edəndən sonra rəsmi Ankara məcbur olub Rusiyadan "S-400" hava hücumundan müdafiə sistemlərini aldı. Daha sonra Türkiyəni buna görə "F-35" proqramından çıxardılar. Türkiyə "S-400"ləri "F-35"lərə görə əlindən çıxarmaq istəməyəcək. Çünki Türkiyə "S-400"ləri əlindən çıxarmış olsa, yenə də stasionar hava hücumundan müdafiə sistemlərsiz qalacaq. Bu isə Türkiyə kimi böyük maraqları olan ölkəni zəif vəziyyətə sala bilər. Türkiyə hava məkanını "F-16" vasitəsilə qoruyurdu. Bu isə bahalıdır. Türkiyə zəif yerinin hava hücumundan müdafiə sistemləri olduğunu bildiyi üçün "S-400"ləri almağa həтта deyərdim ki, məcbur olmuşdu. Türkiyə "F-35" almağa özünü məcbur saymır. Çünki hazırda bütün bazarı araşdırır. Türkiyənin Almaniyadan 40 ədəd "Eurofighter" qırıq təyyarələri almaq yönündə danışıqlar apardığı və həтта razılığa gəldiyi yönündə iddialar var.

Türkiyə alternativlərə baş vura bilər. Ümumiyyətlə, silah bazarında alternativlər çoxdur. Məsələn, "F-35"lərə qarşı "Su-57"ləri görə bilərik. Hər iki hərbi təyyarə 5-ci nəsil və ən müasir qırıqlar sayılır. Ona görə də Türkiyənin nəyəyə məcbur olacağını düşünmürəm".

Hərbi ekspert Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə sisteminin Türkiyədən də güclü olduğunu qeyd etdi: "S-400"lərlə bağlı çoxlu sayda iddialar ortaya atılıb. Həтта Türkiyənin o sistemləri Rusiyaya qaytara biləcəyi də deyilirdi. Açıqı, bunun olacağını düşünmürəm. Çünki Türkiyə ilə Rusiya arasında münasibətlər fərqli məcraya keçməyə başlayıb. Məsələn, Türkiyədə atom elektrik stansiyası inşa edilir. Ruslar həтта ikinci stansiyanı da inşa edə biləcəklərinin mesajını verir. Ona görə də Türkiyənin bu sistemi Rusiyaya qaytaracağı inandırıcı deyil. "S-400" hava hücumundan müdafiə sistemlərini hər bir ölkə öz arsenalında görmək istəyər. Türkiyənin bu sistemi Azərbaycana verib-verməyəcəyini kənara qoysaq, əlbəttə ki, Azərbaycan da belə sistemə sahib olmaq istəyər. Ancaq bu sistemlər daha çox ərazisi böyük olan ölkələr üçün əlverişlidir. Azərbaycan

üçün ilk sırada hava hücumundan müdafiə sistemlərinin yenilənməsi yox, aviaparkının yenilənməsi gəlirdi. Azərbaycan bunu "JF-17"lərlə həyata keçirdi. Bundan sonra isə hərbi gəmi parkının yenilənməsinə ehtiyac var. Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə sistemləri kifayət qədər güclüdür. Azərbaycan hava məkanını "Arrow 3", "Dəmir Qübbə", "Barak 8", "S-300 Favorit", "S-200 Veqa" və digər vasitələrlə qoruyur. Hər halda, Azərbaycan İran, Rusiya kimi dövlətlərlə müharibə edəcək deyil. Hər bir ölkə öz potensialını bilir. Nəzərə alsaq ki, müharibə ehtimalı Ermənistanla, daha bahalı sistemlərə indiki məqamda ehtiyac yoxdur. Hava hücumundan müdafiə sistemlərinin bir nömrəli düşməni kütləvi raket zərbələridir. Ermənistanın isə belə bir imkanı yoxdur. Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə sistemləri həтта bəzi böyük dövlətlərin hava hücumundan müdafiə sistemlərindən daha güclüdür. "S-400"lərə qədər ancaq stasionar hava hücumundan müdafiə sistemlərini nəzərə alsaq, Azərbaycanın hava hücumundan müdafiə sistemləri Türkiyəninkindən daha güclü idi".

□ **Cavanshir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Son vaxtlar Ermənistan-da Azərbaycan qaz alınması məsələsi mü-təmadi olaraq müzakirə olunur. Müxtəlif səviyyələrdə bu variant dəyərləndirilir, rəy və təkliflər səsləndirilir. Maraqlıdır, ən son belə müzakirə Ermənistan qazla təmin edən əsas mənbə - Rusiyanın "Qazprom" şirkətinin törəməsi olan "Qazprom Ermənistan" tərəfindən təşkil olunan tədbirdə aparılıb. Ötən həftə baş tutan enerji təhlükəsizliyinə dair seminarda müxtəlif ekspertlər, "Qazprom Ermənistan"ın rəhbər şəxsləri iştirak edəblər.

Seminarda çıxış edən erməni eksperti Armen Manvelyan bildirib ki, "Qazax-İrəvan qaz kəməri işə salınsa belə, Azərbaycan çətin ki, sırf iqtisadi səbəblərdən Ermənistan qaz nəqlində maraqlı olsun". Onun sözlərinə görə, ümumilikdə ötən il Azərbaycan 30 milyard kubmetrə yaxın qaz hasil edib ki, bunun da 22 milyardı Gürcüstan ərazisindən keçən TANAP vasitəsilə ixrac edilib: "Qazın bir hissəsi Türkiyəyə (ildə 4-6 milyard kubmetr), yerdə qalan 16 milyard Yunanıstan və Bolqarıstana, digər hissəsi isə (8-10 milyard kubmetr) Trans-Adriatik Qaz Boru Kəməri vasitəsilə (TAP) İtaliyaya gedir. Ermənistan nəzəri satış üçün Azərbaycanın əlavə qaz imkanları məhduddur: birincisi, onun özü neft hasilatı ehtiyacları da daxil olmaqla, təxminən 8 milyard kubmetr istehlak edir. Buna Azərbaycanın özü qazı kifayət etmir və onun bir hissəsini Rusiyadan alır (açıq mənbələrə görə, ildə təxminən 1 milyard kubmetr). İkincisi, Azərbaycanın Avropa və Türkiyəyə ixracı artırmaq, hətta iki dəfə artırmaq öhdəliyi var. Avropa bazarı onlar üçün (Azərbaycan üçün - red) daha cəlbedicidir, çünki orada qiymətlər daha yüksəkdir. Məsələn, Türkiyəyə kubmetrini 290-320 dollara satırlar, Ermənistan isə Rusiyadan 165 dollara qaz alır".

Öz növbəsində "Qazprom Ermənistan"ın baş direktoru Aşot Akopyan qeyd edib ki, sırf texniki baxımdan Qazax-İrəvanın bərpası tamamilə real işdir: "Sovet dövründə Ermənistan qazını bu qaz kəməri ilə alırdı. Texniki olaraq, boruların yenidən birləşdirilməsi zaman məsələsidir. Bunun üçün yeni texnoloji həllər tələb olunmur. Yerdə qalan məsələlər başqa müstəvidədir, nəinki sırf bazarla bağlıdır".

Akopyanın dediyinə görə, inkişaf etmiş sənaye sahəsində Sovet hakimiyyətinin son dövrlərində Ermənistan getdikcə daha çox qaz istehlak edib: 80-ci illərin sonu 90-cı illərin əvvəllərində - 6 milyard kubmetrə qədər. İndi bu istehlak yarıbayırı azalıb: hazırda Ermənistan Rusiyadan təxminən 2,3 milyard kubmetr

Ermənistan Azərbaycan qazına göz dikib - "Bakı razı olsa..."

İlham Şaban: "Onların müzakirələri Bakının mövqeyi olmadan heç bir əhəmiyyət kəsb etmir"

(2023-cü ildə - 2 milyard 360,4 milyon kubmetr), həmçinin İrandan 300-400 milyon kubmetr (2023-cü ildə - 370,4 milyon kubmetr) qaz alır. Rusiyadan gələn qaz ümumi istehlak üçün, İrandan isə istilik elektrik stansiyalarının istismarı üçün istifadə olunur.

Rusiyadan qaz beynəlxalq bazar qiymətlərindən çox aşağı - 2030-cu ilə qədər hər min kubmetr üçün 165 ABŞ dolları olan sabit qiymətə alınır.

İrandan isə barter yolu ilə alınır: qaz istilik elektrik stansiyalarında elektrik enerjisi istehsalına yönəldilir. 1 kubmetr qazdan əldə olunan 4,5 kilovattsaat enerjinin 3 kVt/saatı İranın şimal əyalətlərinə ötürülür, 1,5 kVt/saatı isə aztəminatlı əhaliyə verilir.

Ermənistan istehlakçıları qazı aşağıdakı tariflərlə alırlar: sosial cəhətdən imkan-sız ailələr - min kubmetr üçün 100 min dram (257 dollar), digər ev təsərrüfatları - 143,7 min dram (370 dollar), kənd təsərrüfatı subyektləri - 233,9 dollar, 10 min kubmetrdən çox istehlak edən müəssisələr - 265,81 dollar.

Qeyd edək ki, Ermənistanın Azərbaycandan qaz alması məsələsi son 2 ildə aktiv müzakirə olunur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bu ilin aprelində ADA Universitetində keçirilən "COP29 və Azər-

baycan üçün Yaşıl Baxış" adlı beynəlxalq forumda çıxışında bu variantı istisna etməyib: "Əgər Azərbaycanla Ermənistan arasında uzunmüddətli toqquşmaya son qoyulsa və lap yaxın zamanda sülh sazişi imzalanarsa, onda dayanıqlı sabitlik və təhlükəsizlikdən, region ölkələrinin əməkdaşlığından danışmaq olar.

Çünki əslində Cənubi Qafqaz ölkələrinin potensialı artıq məlumdur və biz hansı sahələrdə birgə işləyə biləcəyimizi də bilirik. Siz elektrik enerjisi sahəsini qeyd etdiniz və üç ölkənin potensialını düzgün müəyyən etdiniz. Bəli, elədir. Lakin əgər biz, məsələn, Azərbaycanla Gürcüstan arasında təbii qaz sahəsində əməkdaşlığı buraya əlavə etsək, görürük ki, o, qarşılıqlı şəkildə faydalıdır və bu gün Gürcüstan təbii qaz təchizatı sahəsində təhlükəsizliyini 100 faiz təmin edib. Gürcüstanda iqtisadiyyatın və sənayenin artımı nəticəsində istehlak da ilbəil artır. Biz təchizatımızı hər il artırırıq və hazırda, düşünürəm ki, o, artıq üç milyard kubmetrə çatıb. Gürcüstanın qaz təchizatının təxminən 100 faizini Azərbaycan təmin edir. Potensial qaydada xüsusən də, Gürcüstan üçün qaz qiymətinin çox əlverişli və güvənlili olmasını nəzərə alaraq, Ermənistan da Azərbaycan qazını ala bilər. Yaxınlıq, infrastruktur baxımın-

dan, əlbəttə ki, bu cür əməkdaşlıq təbii olardı".

Prezident bildirib ki, Azərbaycan tərəfi Zəngəzur dəhlizi haqqında danışıqda, onu tək cəmiyyət yolu və ya avtomobil yolu kimi görmür, o cümlədən onu potensial qaydada əlaqə, kabel kimi də görür: "Çünki elektrik kəmərlərindən biri əgər Ermənistan-dan keçərsə ixrac imkanlarımızı artırır. Potensial qaydada, o, hətta qaz boru kəməri də ola bilər, çünki bu gün Naxçıvana təbii qazı təchiz etmək üçün biz İranla razılaşmamıza arxalanırıq. Yeni qaz Naxçıvana İran vasitəsilə gedir. Hazırda biz digər boru kəmərlərini çəkirik. Türkiyədən Naxçıvana gedən kəməri maliyyələşdiririk və o yolla Azərbaycan qazı nəql olunacaq. Lakin bu, sol qulağınızı sağ əl ilə qaşımağa bənzəyir. Əgər o, Ermənistan-dan keçərsə, hamı üçün faydalı olar və əlbəttə ki, çox xərclərə qənaət etmiş olarıq. Bir çox digər məsələlər də bu cür həl edilə bilər".

Bu ilin sentyabrında İrəvanda keçirilən II Dünya Erməni Sammitində çıxış edən baş nazir Nikol Paşinyan sülh müqaviləsindən sonra Azərbaycan qazı idxalı və ya tranzitinin mümkünlüyünü istisna etmədiyini bildirmişdi. Eyni zamanda o, Azərbaycandan Naxçıvana və ya Türkiyəyə tranzit qaz kəmərinin Ermənistan əra-

zisindən keçməsi variantını mümkün saymışdı.

Enerji məsələləri üzrə ekspert İlham Şaban hesab edir ki, ermənilərin müzakirələri Azərbaycanın mövqeyi olmadan heç bir əhəmiyyət kəsb etmir: "Ümumiyyətlə, erməni cəmiyyəti hətta mifik də olsa müzakirələri sevir. Ötən həftə keçirilən müzakirələrdə Azərbaycanın qaz istehsalı, ixracına dair məlumatların çoxu yanlışdır. Əvvəla, ötən il biz 30 deyil, 36,4 milyard kubmetr əmtəəlik qaz istehsal etmişik. Bu həcm 23,8 milyard kubmetrini ixracaya yönəlmişik. Ötən il Rusiyadan 1 milyard kubmetr deyil, 800 milyon kubmetr qaz almışıq, amma onun da 356 milyon kubmetrini sonradan Dağıstana qaytarıb nəql etmişik. Rusiyadan qazı özümüz də almamışıq: borulardakı profilaktik təmirə görə Gürcüstan və Ermənistanı ixracı dayandırmışdılar. Əvəzində bizim ərazimizdən Qardabaniyə, oradan da Ermənistan və Gürcüstana paylanıb".

Ekspert görə, Azərbaycan Ermənistan qaz verə bilər: "Belə baxanda düz deyirlər ki, Azərbaycan qazını 300-400 dollara satır, niyə ermənilərə daha ucuz versin ki? Ermənilər qazı Rusiyadan 165 dollara alırlar... Amma Azərbaycanın Ermənistan qaz verməsi bu formada ola bilər ki, Naxçıvana onların ərazisindən boru çəkilsin, tranzit haqqının əvəzi qazla ödənsin - Gürcüstanda olduğu kimi. Naxçıvandan hələ Sovet dövründə İrəvana qədər 70 km uzunluğunda magistral qaz kəməri çəkilib, dairəvi infrastruktur yaradılmışdı. İndi də tranzit haqqı kimi hesablanan qaz həmin kəmərlə Ermənistanın digər ərazilərinə ötürülə bilər. Azərbaycandan Naxçıvana boru xətti çəkilsə, Türkiyədə İğdır-dan Naxçıvana çəkiləndə olan qaz kəməri əks istiqamətdə işləyə bilər. Bu, imkan verər ki, Türkiyənin Şərqi əyalətləri Naxçıvan ərazisindən Azərbaycan qazı alsın. Bunların hamısı uzunmüddətli perspektivə hesablanmış kommersiya layihələridir. Azərbaycan heç vaxt siyasi motivlə enerji layihəsi həyata keçirmir, sırf kommersiya yanaşması nümayiş etdirir. Ona görə də bundan sonra da istər İrandan, istər Ermənistan-dan, istər Rusiyadan, istərsə Xəzərin o tayından olsun, hansısa idxal-ixracda kommersiya maraqları əsas götürüləcək. Bu baxımdan, əgər Ermənistan qaz verəcəksə, bu addım sıra kommersiya maraqları baxımından dəyərləndirilib atılacaq".

Yeri gəlmişkən, son vaxtlar Azərbaycandan Ermənistan qaz satışı məsələsi Rusiya mətbuatı tərəfindən mütemadi gündəmə daşınır. Ermənistan rəsmilərinə bununla bağlı sualların müəllifi də adətən Rusiya mənsəli media quruluşlarının əməkdaşlarından gəlir. Belə görünür ki, Rusiya artıq Azərbaycanı Ermənistanın qaz bazasında özünə rəqib kimi görür və müxtəlif şəxslərin dili ilə özünün İrəvanın qaz təchizatıdakı əvəz edilməz rolunu da bu səbəbdən mümkün qədər tez-tez səsləndirir. Rusiyada aydın bilirlər ki, Azərbaycanın yaxın bir neçə ildə qaz ixracı imkanları ciddi şəkildə artacaq və Ermənistanı tam təmin etməyə imkan yaranacaq. Buna görə də Rusiya qazının ermənilər üçün əvəzsiz olduğuna dair fikirləri önə çəkirlər.

Rəsmi statistikaya əsasən bu ilin 8 ayında Azərbaycan Rusiyadan 26 milyon 204,85 min dollar dəyərində 141 milyon 647,86 min kubmetr qaz idxal edib. Eyni dövrdə Türkmənistan-dan idxal 48 milyon 913,77 min dollar dəyərində 326 milyon 91,77 min kubmetr təşkil edib.

Ötən ilin eyni dövründə Rusiyadan 143 milyon 225,18 min dollar dəyərində 800 milyon 665,76 min kubmetr, Türkmənistan-dan isə 172 milyon 963,95 min dollar dəyərində 1 milyard 215 milyon 579,81 min kubmetr qaz alınmışdı.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Müsavat"

Bu gün - noyabrın 5-də ABŞ tarixində bəlkə də ən kritik, ən qalmaqallı prezident seçkisi keçiriləcək. Dünyanın 1 nömrəli dövləti növbəti 4 illiyə özünə yeni rəhbər müəyyən etməlidir. Səsvermə gününə rəqiblər hansı şanslarla gəlib çıxıb?

Ola bilsin 2016-cı ildəki kimi Donald Tramp rəqibindən (o vaxt Hillari Klinton idi) az səs tolasın, lakin qalib elansın? Respublikaçı namizəd Tramp artıq bir neçə dəfə bəyan edib ki, əgər o, qalib olmasa, seçkiləri legitim saymayacaq. Bu o deməkdir ki, o halda ölkədə vətəndaş qarşıdurması, siyasi qütbləşmə qaçılmaz olacaq? Özünü "demokratiya beşiyi" sayan ölkə seçkisonrası siyasi kətlizmləri önləyə biləcəkmi? Azərbaycana hansı namizədin qələbəsi daha sərfdir? Nəhayət, Rusiya yaranmış qarışıqlıqlardan necə faydalana bilər - postsovet məkanında, Ukraynada, Cənubi Qafqazda?

Onu da qeyd edək ki, səsvermə gününə bir neçə gün qalmış 70 milyondan çox ABŞ vətəndaşı özünün erkən səsvermə hüququndan istifa-

sorğuda namizədlərin eyni səs aldıkları üzə çıxıb. Tramp kişilər arasında daha populyardır - 58% onu dəstəkləyir, cəmi 40% Harrisə səs verəcəyini bildirib. Qadınlar arasında isə Harris 57%, Tramp 41% səs toplayıb. Qaradərili seçicilər böyük çoxluqla Harrisin tərəfindədir - 87%; Tramp isə qaradərillilərin cəmi 9%-dən müsbət cavab alıb. Harris həmçinin 30 yaşdan kiçik seçicilər (57%; Tramp - 41%) və ağdərililərlə kollec təhsilli seçicilər arasında (55%; Tramp 43%) Trampdan öndədir. Tramp isə əyalət seçiciləri (75%; Harris 23%), ağdərililərlə seçicilər (56%; Harris 42%) və kollec diplomu olmayan ağdərililərlə seçicilər (64%; Harris 34%) arasında liderlik edir.

Bundan əlavə, seçkilər zamanı iğtişas riski ilə əlaqədar bir neçə Amerika ştatında

ABŞ üçün taleyüklü gün - superdövlət bu həftə qarışa bilər

Bu gün bir nömrəli ölkə öz prezidentini seçir və iğtişas gözləntisinə görə Milli Qvardiya hazır vəziyyətə gətirilib; son sorğuda Trampa Harrisin səsleri bərabərdir - bəs bizə hansı zərflidir?

ziyyətdə olduğunu elan edib. Bundan əvvəl Vaşinqton ştatının Milli Qvardiyasının prezident seçkiləri dövründə yerli hüquq-mühafizə orqanlarına təhlükəsizliyin qorunmasında kömək edəcəyi bildirilmişdi.

"Yeni Müsavat"a danışan professor Qabil Hüseynli kritik bir seçki olaca-

let" var və hər şey Trampdan, ya da Harrisdən asılı deyil".

Q.Hüseynli istisna etmir ki, ABŞ tarixində ilk qadın prezident ola bilər, hər-gah, səsler bərabər səviyyədədir: "Amma Kamala Harris Obamadan sonra növbəti presedent yarada bilər - qaradərili qadın prezident. Hər halda, biz çox gərgin bir

İsrail UNRWA sazişinin ləğvi barədə BMT-yə rəsmi məlumat verib

İsrail BMT-yə UNRWA-nı tanıdığı 1967-ci il müqaviləsinin etibarsız olduğunu bildirib. APA xəbər verir ki, bu barədə İsrail mediası məlumat yayıb. İsrail Xarici İşlər nazirliyi BMT rəhbərliyinə İsrail ilə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Yaxın Şərqdəki Fələstinli Qaçqınlara Yardım və İşlər üzrə Agentliyi (UNRWA) arasında 1967-ci ildə imzalanmış əməkdaşlığa xitam verilməsi barədə rəsmi məlumat verib.

Qeyd edək ki, ötən həftə İsrail Parlamenti (Knesset) Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Yaxın Şərqdəki Fələstinli Qaçqınlara Yardım və İşlər üzrə Agentliyinin (UNRWA) İsrail daxilində fəaliyyətini qadağan edən və İsrail rəsmilərinin UNRWA ilə hər hansı əlaqə saxlamasını qadağan edən iki qanun layihəsini qəbul etmişdi.

də edib. Bu, ölkənin 168 milyon seçicisinin təxminən 42%-dir. Tramp isə erkən səsvermə zamanı saxtakarlıq baş verdiyini bildirib. Bu arada Demokratlar Partiyasının səslerin hesablanması başa çatmamış Trampın öz qələbəsinə elan edəcəyi təqdirə əks-plan hazırladığı bəlli olub. Bu barədə "Reuters" partiyasının adı açıqlanmayan altı nümayəndəsinə istinadla məlumat yayıb. Bildirilir ki, Kamala Harrisin qərargahı Trampın öz qələbəsinə noyabrın 5-i axşam, yeni seçki günü elan edəcəyini gözləyir. Agentliyin həmsöhbətlərinin sözlərinə görə, Trampın "planını" pozmaq üçün demokratlar önleyici strategiya hazırlayıblar. Bütün bunlar nəyin xəbərçisi-dir? Onu da qeyd edək ki, noyabrın 5-də Konqresə də seçkilər keçiriləcək.

NBC-nin keçirdiyi son

Milli Qvardiya yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilib. CNN telekanalı məlumat yayıb. Vaşinqton və Oreqon ştatlarında səsvermə qutularının yandırılması yüzrlə bülletenin zədələnməsinə səbəb olub. Bu ştatların qubernatorları əmin ediblər ki, qvardiya seçicilərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün hüquq-mühafizə orqanlarına dəstək verəcək. Vaşinqton qubernatoru Cey İnsli seçkilərdə təhlükəsizliyə təhdidlərin yüksək olaraq qaldığını və iqtidarın mümkün iğtişaslara hazır olduğunu bildirib. Oxşar tədbirlər Oreqon-da da görüldü, burada qubernator Tina Kotek təhlükəsiz səsvermənin vacibliyini vurğulayıb və dinc etirazlara çağırış edib. Ötən həftə Nevada qubernatoru Co Lombardo da Milli Qvardiyanın 60 hərbcisinin seçkilərin təhlükəsiz və sakit keçirilməsini təmin etmək üçün hazır və-

ğını gözləyir. Onun dediyinə görə, bu seçkilərin nəticələri təkcə ABŞ-ın ictimai-siyasi və iqtisadi həyatına deyil, Ukrayna böhranından tutmuş Yaxın Şərqə, Cənubi Qafqazdan Mərkəzi Asiyaya, Avropa Birliyinin fəaliyyətindən İranadək təsir edəcək. Professor hesab edir ki, Demokrat namizəd qalib gələcəksə, Ukraynaya dəstək ən azı bu səviyyədə saxlanacaq, Trampın dövründə isə Kiyevin işi çətinləşə bilər: "Yenə də yardımlar olacaq, amma zəifləyəcək, logistikada ləngimələr mümkündür. Amma Trampın İsrailə dəstəyi indikindən daha güclü olacaq. Nəzərə alsaq ki, o bir biznesmandır, deməli, proseslərə merkantil maraqlardan yanaşacaq. Bütövlükdə isə Birləşmiş Ştatların vahid geopolitik siyasətinə fundamental dəyişikliklər olmayacaq. Çünki "derin döv-

seçki prosesini izləyəcəyik. Azərbaycan üçün əlamətdar bir hadisədir. Bayden dövründə tamamilə bir erməni-pərəst administrasiya ilə üz-üzə qaldıq. Harrisin bu xətti davam etdirəcəyini gözləyirəm, amma Azərbaycanla münasibətləri pisləşdirməkdə maraqlı olduğunu düşünmürəm. Ona qalsa, Tramp da "erməni səsi" almaq üçün sona yaxın bəyanatlar verdi. Azərbaycan kimi seçilməsindən asılı olmayaraq, ABŞ-la münasibətlərini inkişaf etdirməlidir".

Siyasi icmalçı Asif Nərimanlının sözlərinə görə, Prezidentin kim olması xarici siyasətdə ABŞ maraqlarının təmin edilməsi prioritetini dəyişdirmir, fərq hansı metodlardan istifadə edilməsi və hansı tərəflərlə işləməkdir: "Bu kontekstdə Azərbaycan üçün Tramp və Harrisin - respublikaçılarla demok-

ratların yanaşması əsasdır, xüsusilə Ermənistanla və erməni diasporu-lobbisinə olan münasibət fonunda. Trampın Qarabağdan gedən ermənilərlə bağlı "120 min xristian dəhşətli şəkildə təqib edilib" açıqlaması bu obrazla bağlı fikirləri qarşıdırdı, hərçənd bunun daha çox seçki mübarizəsinin elementi olduğu aydın görünür. Bu, həm ABŞ-da əsasən demokratların namizədini dəstəkləyən erməni icmasının səsinə "elçi" düşmək, həm də Harrisin səslerini azaltmaq üçün xristianlıq kartından istifadə etməyə hesablanıb. Trampın seçiləcəyi təqdirdə, erməni maraqlarını prioritet tutacağını isə demək çətinidir. 2017-2021-ci illərdə - Trampın prezidentliyi dövründə ABŞ-da erməni diasporu-lobbisinin çətin vəziyyətə düşməsi də bu fikri gücləndirir".

Analitik hesab edir ki, Trampın gəlişindən dərhal sonra "Qarabağdakı separatçılara" mina təmizləmə

adı altında ayrılan maliyyə ilə bağlı tədqiqat başlanılmışdı, daha sonra separatçılara ayrılan maliyyə vəsaitinin ixtisar edilməsi haqda qərar qəbul olundu: "Seçki mübarizəsində erməni diasporunun Trampa qarşı çıxması da bundan qaynaqlanır. Trampın prezidentliyi dövründə Azərbaycanla münasibətlər normal məcrada davam etdiyi halda Baydenin gəlişindən sonra dalğalı oldu, xüsusilə Xankəndidə separatizmin ləğvinə aparan proses və antiterror tədbirləri zamanı demokratların erməni maraqlarının müdafiəsi məqsədilə Azərbaycana hücumları fonunda. Ağ Evdə mövcud administrasiyanın Cənubi Qafqazda Ermənistanı platforma kimi görməsi də maraqlarının təmin edilməsində hansı tərəfi seçdiyinin nümunəsidir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Yalnız yaxın vaxtlarda xaricə səyahət etməyi planlaşdıranlar üçün dollara sərmayə qoymaq sərfəlidir. Qənaət etməyin daha sərfəli yolları var. Musavat.com xəbər verir ki, bu fikirləri maliyyəçi və risklərin idarə edilməsi üzrə rusiyalı mütəxəssis Yekaterina Katalina bildirib. Bundan əvvəl məlum olmuşdu ki, ruslar məzənnə 60-70 rubla düşərsə, dollar almağa hazırdırlar. Bu nəticələri Bankiros.ru sorğusu göstərib. Bununla belə, Katalina qeyd edib ki, belə bir proqnozu real adlandırmaq olmaz.

Bir qayda olaraq, onun sözlərinə görə, ekspertlər proqnozlar verərkən adətən ixrac olunan faydalı qazıntıların, neftin, qazın, metalların qiymətləri kimi mühüm amillərə diqqət yetirirlər və bu gün bütün bu göstəricilər gözlənilən kəskin azalmaya işarə etmir.

Rusiyanın iqtisadi inkişaf naziri Maksim Reşetnikov qeyd edib ki, 2025-ci ildə orta illik məzənnə bir dollar üçün 96 rubl səviyyəsində qalacaq.

"Birja ticarətinin olmaması səbəbindən bu gün valyuta bazarının tutumu azalıb. Hazırkı xarici iqtisadi şəraitdə dolların məzənnəsini 60-70 rubla endirmək mümkün deyil".

yıl".

Belə ki, həmsöhbət əlavə edib ki, bu gün dollar və avro almaq ancaq xaricə səfərə gedənlər üçün doğrudur. "Dollardan daha sərfəli əmanət alətləri var", - deyə Katalina bildirib.

"Bunlar xarici valyuta aktivləri, yuanla ifadə olunmuş istiqrazlardır. Yuan birja ticarətində ən likvid valyuta hesab olunur. Rubl depozitləri, kriptovalyuta, Rusiya qiymətli kağızları və qiymətli metallar da gəlirlidir - tarixən qızıl dollar və avrodan qat-qat sərfəli olub.

Ümumiyyətlə, noyabr ayı ərzində bir dolların qiyməti 95-105 rubl arasında dəyişə bilər. Bununla belə, bu kurs Rusiya Federasiyasının büdcəsi üçün faydalıdır, çünki dövlətə bütün sosial öhdəlikləri yerinə yetirməyə kömək edir. Rusiya Federasiyası əsas gəlirini xarici ticarətdən alır və yüksək məzənnə ilə bu mənfəəti daha çox rubla dəyişə bilər".

Bəs Azərbaycanda əmanətləri dollardan başqa necə saxlamaq sərfəlidir? Qeyd etmək yerinə düşər ki, son

Əmanətləri dollarla saxlamaq riskli ola bilər: bəs nə etməli? - ekspert rəyləri

Eyyub Kərimli: "Vəsaiti yalnız dollarla saxlamaq artıq keçmiş bir ənənədir, ona görə..."
Vüsalə Əhmədova: "Azərbaycan üçün ən məqbul investisiya vasitəsi qızıldır və..."

dövlər insanlar arasında bir əjotaj var. Bir çoxları banklarda olan əmanətlərini geri götürür. Məsələn, "Premium Bank"-ın depozit portfelində 54 milyon manat azalma qeydə alınıb, burada 40 milyon manatı fiziki şəxslərin geri çəkdiyi vəsaitdir. "Bank BTB" və "Accessbank" da depozit portfelərində ciddi azalma müşahidə edilən banklardır. "Accessbank"-da xüsusən fiziki şəxslərin 24 milyon manata yaxın vəsaitini geri çəkdiyi bildirilib.

Bu prosesin səbəbləri sırasında devalvasiya ehtimalı və bank sisteminə müəyyən inamsızlıq kimi iqtisadi risklər göstərilir. Əhali öz vəsaitlərini

alətləri, səhmlər, kriptovalyutalar istifadə olunur, fəaliyyət göstərir. Artıq hər hansı bir vəsaiti və depoziti yalnız dollarla saxlamaq artıq keçmiş bir ənənədir. Bu gün müasir, geniş alətlər var. Təəsüf ki, Azərbaycanda qiymətli kağızlar bazarı, səhm təşkilatları çox inkişaf etməyib. Buna baxmayaraq, geniş bank alətləri var ki, insanlar orada öz vəsaitlərini saxlaya bilərlər, artıra bilərlər. Bizdə ənənəvi olaraq yalnız qızıl və xarici valyuta, bəzən də daşınmaz əmlakə yatırım qoyulur. Bu, köhnədən qalan üsuldur, həm də digər sahələrdə imkanlar məhduddur. Əhali öz vəsaitlərini

genişləndirilməsi ölkə iqtisadiyyatına yeni nəfəs gətirə bilər".

İqtisadçı -alim Vüsalə Əhmədova da mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"-a fikirlərini açıqlayıb: "Sərfəli investisiya vasitələrindən danışarkən ölkələrin bir-birləri ilə müqayisə edilməsini doğru saymıram. Ölkələr arasında o qədər iqtisadi və ya sosial fərqlər var ki, bir ölkədə sərfəli olan vasitə digərində yüksək risk daşıya bilər və ya ümumiyyətlə aktual olmaya bilər. Məsələn, ölkəmizdə vətəndaşlar daha çox dollara investisiya edirlər, çünki daha az riskli olduğunu düşünür. İnvestisiya etməyi düşünən şəxs istər uzunmüddətli, istərsə də qısamüddətli investisiya aləti seçsin, mütləqdir ki, müəyyən riskləri hesablamalıdır. İnvestisiya alətlərinin riskləri dəyişkəndir. Aşağı risk dərəcəsi ilə investisiya etmək istəyən şəxslərin bir neçə fərqli məlum variantı var. Bunlar: müddətli depozitlər, dövlət istiqrazları, qızıl, xarici valyuta, kriptovalyuta, səhmlər, repo, investisiya fondları, likvid fondlar, daşınmaz əmlak və s. Onların hər birinin də müxtəlif üstünlükləri və mənfi cəhətləri var. Əmanətləri saxlayacağımız bir çox variant olsa da, hər kəsin maliyyə vəziyyəti və riskə qarşı dözümlülüyü fərqlidir. Buna görə də Azərbaycan üçün ən məqbul investisiya vasitəsinin müəyyən edilməsi, ümumiyyətlə dollara alternativ təhlükəsiz alətlərə müraciət etmək lazımdır. Bu səbəbdən mən ən məqbul variantın qızıl olduğunu düşünürəm. İnvestorlar portfellerini diversifikasiya etmək və risklərini azaltmaq üçün qızıla müraciət edə bilərlər. Çünki inflyasiyaya qarşı müqavimətlidir, iqtisadi qeyri-müəyyənlik və ya global böhran şəraitində etibarlı vasitə sayıla bilər. Aşağı riskli investisiya aləti olaraq qızıl digər investisiya alətlərindəki dalğalanma və risklərlə müqayisədə daha stabil performans nümayiş etdirir. Hər şeydən əvvəl, qızıl likvid aktivlər arasında yer alır, çünki bütün dünyada qəbul edilir və alınıb satıla bilər, bu da investorlara qızılı asanlıqla nağd pula çevirməyə imkan verir. Qızıla iki fərqli üsulla investisiya edilir əsasən. Birinci üsul, birbaşa qızıl külçə və ya sikkələr ya da qızıl zinət əşyalarının alınmasına əsaslanır. İkinci üsul isə birja fondlarından qızıla ticarətə əsaslanır. Yeni qızıl fyuçersləri, qızıl fondları kimi maliyyə alətləri seçilə bilər. Fiziki qızıla sahib olmaq birbaşa re-

Azərbaycanda milyardlıq cinayət işi

Xarici iqtisadi fəaliyyətlə məşğul olan bəzi sahibkarlıq subyektləri tərəfindən 1 milyard 626 min manat pul Azərbaycana qaytarılmayıb. Musavat.com xəbər verir ki, məsələ ilə bağlı Dövlət Gömrük Komitəsi Baş Prokurorluğa müraciət ünvanlayıb. Daxil olmuş materiallar əsasında Azərbaycan Respublikasının prokurorluq orqanlarında cinayət işləri başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

İstintaq tədbirləri ilə Azərbaycan Respublikasında qeydə alınan hüquqi şəxslərlə xarici ölkələrdəki şirkətlər arasında kənd təsərrüfatı məhsullarının alqı-satqısına dair müxtəlif vaxtlarda müqavilələrin bağlanması və həmin fəaliyyət nəticəsində əldə olunan külli miqdarda gəlirlərin ölkəmizdə müvəkkil edilmiş bank hesablarına qaytarılmamasına əsaslı şübhələr müəyyən edildiyindən bir sıra vəzifəli şəxs cinayət məsuliyyətinə cəlb edilib.

Bəsit formada desək, bir qrup sahibkar Azərbaycanda yetişdirdikləri məhsulları xaricə aparıb satıblar və daha sonra əldə etdikləri vəsaiti ölkəyə qaytarmayıblar. Qeyd edək ki, Nazirlər Kabinetinin qərarına əsasən ixrac olunan mallardan əldə olunan gəlir ölkəyə qaytarılmalıdır.

Sözügedən vəzifəli şəxslərdən Anar Süleymanov, Adil Məmmədov, Rəfət Qarayev, İbrahim Lalayev, Elməddin Muxtarov, Nizami Abdullayev, Tərlan Məmmədov, Mirsalam Seyidov, Gündüz Hüseynov və Hafiz Rezan Nıcat bərasində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib.

Röyal İmanov, Elşən Əmrahov, Nıcat Əlmərdanov, Elnur Qarayev bərasində istintaq orqanının qərarı ilə polis nəzarəti altına vermə növündə qətimkan tədbiri seçilib.

Sözügedən pulların ölkəyə qaytarılmaması ilk növbədə Mərkəzi Bank tərəfindən aşkar olunub.

Həmin şəxslərlə bağlı Cinayət Məcəlləsinin 208.2.1, 208.2.2 (qabaqcadan əlbir olan bir qrup şəxs tərəfindən külli miqdarda xarici valyuta vəsaitini xaricdən qaytarmama), 308.2 (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) və digər maddələri ilə cinayət işi başlanılıb.

zerv kimi görünür, ancaq maliyyə alətləri daha likviddir. Qızıla əsaslanan rəqəmsal aktivlərə müraciət etmək, qızılı rəqəmsal hesabda almaq, saxlamaq və idarə etmək daha sürətli baş verdiyi üçün çeviklik baxımından faydalıdır. Qızılın fiziki saxlanması isə oğurluq və ya zədələnmə kimi risklər daşıyır. Rəqəmsal qızıl bu cür risklərə qarşı daha təhlükəsizdir".

Qızıl zinət əşyalarına investisiya qoyulmasına gəlinə, ekspert əlavə edib ki, zərərlik məmullarının saf qızıl tərkibi az olduğu üçün alqı-satqı əməliyyatlarında dəyər itkisinə səbəb olur: "Bundan əlavə, qızıl zinət əşyalarının likvidliyi digər qızıl investisiya variantlarından aşağıdır. Qızıl ümumiyyətlə uzunmüddətli investisiya vasitəsi kimi qəbul edilə bilər. Qiyməti qısamüddətli dalğalanmalara məruz qalır, lakin uzun za-

manda öz dəyərini qorumağa meyllidir. Ona görə də qızıla sərmayə qoyarkən uzunmüddətli perspektivi qəbul etmək məsləhətdir. Qızıl qiymətləri ümumilikdə global iqtisadi vəziyyətə həssasdır. Inflyasiya, faiz dərəcələri, valyuta məzənnələri və digər iqtisadi göstəricilər qızıl qiymətlərinə təsir göstərir. Ona görə də iqtisadi xəbərləri, proqnozları izləmək mütləqdir. Bundan əlavə, kriptovalyutana da sərfəli investisiya vasitəsi hesab etmək olar. Kriptovalyuta sisteminə Mərkəzi Bank kimi nəzarət mexanizmi, əsas bank əməliyyatlarını həyata keçirən qurum və ya şəxs olmadığı üçün bir qədər diqqətli seçim etmək lazımdır. Ən güclü kriptovalyuta bitkoin hesab edilir. Bundan başqa, ethereum, ripple kimi alt koinlərə də investisiya edilə bilər".

□ **Afaq MİRƏYQ,**
"Yeni Müsavat"

Velosiped son zamanlar ən çox populyarlaşan nəqliyyat vasitələrindən sayıla bilər. Ekoloji baxımdan zərərsiz olması öz yerində, bu iktətkərli nəqliyyat vasitəsi əsasən pozitiv əhval və daha yaxşı sağlamlıqı tərcih edənlərin hobbisinə çevrilməkdədir. Söhbət xüsusən də paytaxt Bakıdan gedir.

Qeyd edək ki, bu ilin 24 avqust tarixindən Bakıda velosiped kirayəsi xidmətinin tətbiqinə başlanılıb. Azərbaycan Yərustü Nəqliyyat Agentliyinin mikromobillik şöbəsinin müdiri Coşqun Məmmədovun sözlərinə görə, indiyədək kirayə edilmiş velosipedlərlə 140 min kilometrə yaxın sürüş olub: "Bu vaxta qədər 2056 velosiped kirayəyə götürülüb. Velosiped kirayəsi üçün gündəlik 650 sifariş olur. Gündəlik müraciət edən sürücü sayı 300-305 şəxsdir. Velosipedlərin kirayəsi üçün bu vaxta qədər 30128 qeydiyyat olub".

Bəs velosiped sürməyin faydaları nədir, kimlərə daha çox xeyirdir, kimlərə olmaz? Hansı xəstəliklərdə əks-göstəricidir? Anqlamaq istəyənlər üçün məqbuldurmu?

Mütəxəssislər bildirir ki, velosiped sürməyin bir çox faydası var və həm sağlamlıq, həm də psixoloji baxımdan müsbət təsirlər yaradır. Velosiped sürmək:

1. Ürək-damar sağlamlığı üçün əladır: Velosiped sürmək ürək döyüntüsünü artıraraq qan dövranını yaxşılaşdırır, qan təzyiqini nizamlayır və ürək-damar xəstəlikləri riskini azaldır.

2. Əzələ gücləndirmə: Ayaq, qarın, və qol əzələlərini gücləndirir və bədənün ümumi gücünü artırır.

3. Psixoloji faydalar: Velosiped sürmək stress və narahatlığı azaltmağa kömək edir, endorfin ifrazını artıraraq əhval-ruhiyyəni yaxşılaşdırır.

4. Anqlamaq üçün idealdır: Velosiped sürmək yüksək ka-

loriyə səbəb olur, yağları yandırmağa kömək edir və metabolismi sürətləndirir. Bu, arqlamaq istəyənlər üçün çox faydalıdır.

Kimlərə daha çox xeyirli-dir?

Hərəkət tərz passiv olan insanlar üçün velosiped sürmək əzələləri işə salır və sağlam həyat tərz formalaşdırır.

Artıq çəkili və anqlamaq istəyənlər üçün çox faydalıdır.

Psixoloji sağlamlığını yaxşılaşdırmaq istəyənlər və stressdən əziyyət çəkənlər üçün də tövsiyə olunur.

Kimlərə olmaz və hansı xəstəliklərdə əks-göstəricidir?

Bəzi hallarda velosiped sürmək məsləhət görülmür:

Artrit və digər oynaq problemləri olanlar üçün ağırları artırma riski var.

Diz və bel problemləri olanlar diqqətli olmalıdır, çünki bu hallar zamanı səhv duruş və təzyiq oynaqları yükləyə bilər.

Yüksək qan təzyiqi və ürək xəstəlikləri olanlar həkim məsləhəti ilə başlamalıdır, çünki yüksək intensivlikdə bu fəaliyyət bəzən risk yarada bilər.

Anqlamaq üçün velosiped sürmək məqbuldur, lakin hər hansı sağlamlıq problemi varsa, əvvəlcə həkimlə məsləhətləşmək vacibdir.

Mövzu ilə bağlı "Ankara" klinikasının baş həkimi Zülfiqar Yusifov "Yeni Müsavat"a danışdı: "Velosiped sürmək digər idman növləri kimi fiziki aktivliyin artması ilə şərtlənir. Yeni aktiv yürüş, qaçış və s. kimi velosiped sürmək də fiziki aktivliyi artırır.

Paytaxtda populyarlaşan velosiped idmanı - zərəri də var...

Həkim: "Ürək-damar çatışmazlığı və ya tənəffüs sistemi problemləri olan adamlar velosiped sürərkən mütləq həkim məsləhətinə əməl etməlidir"

lərdən əziyyət çəkənlər də hərəkət və mövqe dəyişikliklərində ehtiyatlı olmalıdırlar, çünki bu nahiyyədə hər hansı sıxılma və ya basqılar ağırları daha da artırır. Ehtiyat tədbiri olaraq, uyğun oturmaqlar və ehtiyac olduqda yumşaldıcı örtüklərdən istifadə tövsiyə olunur.

Əlavə olaraq, ürək-damar çatışmazlığı və ya tənəffüs sistemi problemləri olan adamlar velosiped sürərkən mütləq həkim məsləhətinə əməl etməlidir. Çünki fiziki gərginlik və həddindən artıq aktivlik bu xəstəlikləri olan insanlar üçün risk yarada bilər. Həmçinin aşağı ətraf əzələləri və oynaq sistemi də dəyərləndirilməlidir ki, zədələnmə və ya ağırlar baş verməsin. Bu baxımdan, tənəffüs və dayanıq sistemindəki xəstəlikləri olan şəxslər, xüsusən də hər hansı narahatlıq və ya zədə riski yarandıqda fəaliyyətlərini tənziqləməli və diqqətli olmalıdırlar.

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Güney azərbaycanlılara şad xəbər - bu problem olmayacaq

Urmiya gölünün quruması birinci növbədə ekoloji deyil, siyasi məsələdir; İran hökumətinə bunu gerçəkləşdirmək üçün imkan verilib-verilməyəcəyini gələcək göstərəcək

Yaponiyanın İrandakı səfiri Sukada Tamaki Urmiya gölü ilə bağlı maraqlı açıqlama verib. "Azad İran" "Telegram" kanalının məlumatına görə, səfir Yaponiya hökumətinin beynəlxalq təşkilatlarla birlikdə Urmiya gölünün bərpası üzərində çalışdığını bildirib.

"Yaxın vaxtlarda İran xalqına və dövlətinə şad xəbərlər çatdıracağıq", - deyir o qeyd edib.

Xatırladaq ki, prezident Məsud Pezeşkiyanın seçki vədlərindən biri də Urmiya gölü ilə bağlı olub.

Xatırladaq ki, Azərbaycanın ən böyük göllərindən biri olan, müxtəlif bitki və heyvan növlərinin əhəmiyyətli yaşayış yeri sayılan Urmiya gölü yox olmaq üzrədir. Səbəblərlə bağlı müxtəlif versiyalar səslənir. Daha çox səslənən iddia 23 bəndin tikintisi və su ehtiyatlarının düzgün idarə edilməməsi ilə əlaqədardır. Hazırda Urmiya gölünün ümumi həcmindən cəmi 10%-i qalıb. Suyun səviyyəsinin belə azalması ciddi

ekoloji və iqtisadi fəsadlar törədir və milyonlarla köçəri quş növlərinin və bölgə sakinlərinin həyatını təhlükə altına atır.

Ötən ayın əvvəlində yayılan görüntülərdə Urmiya gölünün qırmızı rəngdə olduğu qeydə alınıb. Ekspert bildirib ki, Şərqi Azərbaycan əyalətinin qırmızı rəngdə olduğu qeydə alınıb. Ekspert bildirib ki, Şərqi Azərbaycan əyalətinin qırmızı rəngdə olduğu qeydə alınıb. Ekspert bildirib ki, Şərqi Azərbaycan əyalətinin qırmızı rəngdə olduğu qeydə alınıb.

yu bir neçə ildir qırmızı rəngdədir, bu isə turistlərin marağına səbəb olur. Mütəxəssislər bu hadisəni ekoloji dəyişikliklə əlaqələndirirlər.

Şərqi Azərbaycan əyalətinin rəsmisi açıqlamasında bildirib: "Yüksək temperatur və Urmiya gölünün buxarlanması duzsevər bakteriyaların aktivliyini artırır və nəticədə gölün rəngi dəyişib".

Təbii ki, fiziki aktivlik, idman hərəkətləri insan sağlamlığı üçün olduqca vacibdir. Xüsusən bir sıra xəstəliklərdən qorunmaq, immun sistemin möhkəmlənməsi, fiziki gücün artması, xüsusən ürək-damar xəstəliklərindən qorunmaq, aşağı ətrafların arteriyalarının

yaxşı çalışması, venous sistemin, nasos funksiyalarının yerli olması, əzələ gücünün artması və sairə üçün çox sayda faydaları var.

Bəs zərərli tərəfləri hansılardır? Məlum xəstəliklər var ki, orada fiziki aktivlik müəyyən

səhnə, insanlarda küləyə qarşı həssaslıq varsa, frontit, qaymorit və bu kimi digər xəstəliklər varsa, velosiped sürərkən mütləq şəkildə üz örtüklərindən istifadə etmək lazımdır.

Koksidiyoniya - bel nahiyyəsində olan ağrı kimi problem-

lədir: "Urmiya gölünün quruması siyasi iradənin zamanında başladığı işin nəticəsidir. Fars şovinizminin və beynəlxalq güclərlə əlbir olan bir sistemin işidir. Bilirsiniz ki, o ərazidə yavaş-yavaş kürdlərin balansını artırmaq istəyirlər, deputat seçkilərindən də bu görünür. Oradan seçilən millət vəkllərinin sayında da bu müşahidə edilir. Yeni o ərazini türklərdən təmizləmək, sonra yavaş-yavaş kürdlərin məskunlaşdırılmasını istəyirlər. Bunlar hamısı Böyük Orta Şərq layihəsinin tərkib hissəsidir. Bu məsələyə göz yumur. Bu baxımdan Urmiya gölünün quruması birinci növbədə ekoloji deyil, siyasi məsələdir. Urmiya gölünün quruması üçün sudaşıyıcı çaylar üzərində barajlar quruldu, suvarmaya cəlb olundu, nəticədə gölə gedən çayların sayı azaldı. Urmiya gölü adaları, biomüxtəlifliyi ilə birgə dəniz qədər böyük göldür. Bu gölün bu hala düşməsinə fars hökumətinin, İran rejiminin xüsusi rolu olub. Ərazidə türk balansını dəyişmək üçün bu nəticə onlara sərf edir".

Q.İbrahimli son seçkidə qalib gələn Məsud Pezeşkiyanın Urmiya gölünün taleyinə münasibətinə də diqqət çəkdi: "Oğuz türkü olan Məsud Pezeşkiyanın hakimiyyətə gəlməsi dəyişikliklər olacağı ümidini yaratmışdı. Bu, Azərbaycan, türk dilində məktəblə-

rin açılması, təhsillə, türk millətinin İranda mövqeyinin möhkəmlənməsi ilə bağlı atılan addımlarda özünü göstərir. İranın dini liderinin də türk olmasına baxmayaraq, bu günə qədər türk milləti əzilməyə məruz qalıb. Məsud Pezeşkiyan isə faktiki olaraq türk olduğunu ortaya qoyub bu addımları atır. Siyasi iradənin belə hərəkətiliyi ilə paralel olaraq, yapon səfirinin belə bir açıqlama verməsi diqqət çəkir. Hesab edirəm ki, proses boyu yapon texnologiyalarından istifadə olunacaq. İlk növbədə gölün ətrafında artezian quyuları qazıla bilər. Gölü su ilə təmin etmək üçün müvafiq işlər görülməlidir. Əlavə olaraq, yolboyu suvarma sistemləri modernləşdirilsə, gölə gedən hissədə çayların axarı boyu müasir suvarma sistemləri quraşdınlarsa, çayların suyu daha çox gölə axa bilər. Bundan əlavə, barajlar yeni nanotexnologiyalarla təmin oluna bilər. Bu isə çox böyük sərmayə tələb edir. İran hökumətinə bunu gerçəkləşdirmək üçün imkan verilecəkmi, bunu gələcək göstərəcək. Məlumdur ki, İranda Pezeşkiyan qarşı ciddi mühafizəkar qüvvələr var. Düşünürəm ki, prosesin yekunlaşması uzun müddət çəkəcək. Çünki ərazinin çox hissəsi səhralaşmış. Bir çox ada quruda qalıb. Göl həddən artıq kiçilmiş vəziyyətdədir".

Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Azərbaycana turist axınının böyük hissəsi paytaxt Bakı və ətraf bölgələrə yönəlidir. Halbuki ölkənin müxtəlif regionları da təbii gözəllikləri, tarixi abidələri və zəngin mədəniyyəti ilə turistlər üçün cəlbedici ola bilər. Bakı şəhəri, Şəki, Qəbələ və Quba kimi yerlər turistlər arasında populyardır, lakin daha az tanınan və infrastrukturunu inkişaf etməmiş bölgələrdə turist sayı nisbətən azdır.

Statistikaya görə, 2024-cü ilin ilk 9 ayında Azərbaycana gələn turistlərin 80 faizdən çoxu Bakı şəhərində, 4,7 faizi Qəbələdə, 4,3 faizi Qusarda, 3,7 faizi Naftalanda, 3,5 faizi Qubada, 0,6 faizi Şabrandada, 2,2 faizi isə digər şəhər və rayonlardakı mehmanxanalarda gecələyiblər.

İqtisadçı deputat Vüqar Bayramlı bildirib ki, hələ də bölgələr turizm potensialını tam təqdim edə bilmirlər və bu da xarici turist cəlbində çətinlik yaradır. Onun sözlərinə görə, əksər rayonlarda turizm xidmətlərinin qiyməti yüksək olaraq qalmaqdadır. Keyfiyyət isə hələ də standartlardan geri qalır. Nəticədə bölgələrimizin böyük turizm potensialından tam istifadə olunmur. Bunun da nəticəsi olaraq, xarici turistlərin böyük qismi Bakıdan uzağa getmir.

Bəs niyə hələ də bölgələrimiz turistlər üçün cazibədar deyil?

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib: "Həqiqətən də, Azərbaycanda turistlərin böyük bir hissəsi, demək olar ki, 3/4-dən çoxu Bakı şəhərinə təşrif buyurur. Regionlara gedən turist sayı isə təəssüf ki, həddindən artıq azdır.

Bunun bir çox səbəbləri var. Birincisi, Bakının infrastrukturunu, hotelləri, hotellərin qiymətləri xarici qonaqlar üçün daha uyğundur. Regionlarımızda isə ilk növbədə çox yüksək səviyyəli hotellər azdır, olanlar da çox bahadır. Amma xarici turistlərin, əsas da Avropadan və Amerikadan, Qərbdən gələn turistlərin

artıq profili, istəkləri dəyişib. Onlar bir gecə yatmaq üçün 200-300 dollar vermək istəmir, əsasən butik, "home", kiçik, 2-3 ulduzlu hotellərə üstünlük verirlər. Regionlarda da bunlar, demək olar ki, yoxdur. Yeni belə bir konsepsiya yoxdur. Məsələn, Gürcüstanda, təkcə Tiflis ətrafında, 50-60 kilometrlik bölgələrdə, regionlarda 700-dən çox butik, "home", kiçik hotellər mövcuddur. Onlar da kifayət qədər turist qəbul edirlər. Amma Azərbaycanda bu infrastruktur yoxdur.

İkincisi, yolla bağlı problemlər var. Azərbaycanın ən böyük turistik potensialı olan bölgələr İsmayilli, Şamaxıdan tutmuş Balakənə, Gürcüstan sərhədinə qədər olan ərazilərdir. Lakin bu ərazilərdə yol bərbad haldadır. İllərdir təmir gedir, amma bu təmir hələ başa çatmayıb, yaxın zamanlarda da başa çatması çox da asan görünür.

Daha bir məsələ, regionlarda xarici turist görəni kimi xüsusən də kafe və restoranlarda qiyməti kəskin artırılır ki, bunun da ciddi təsiri var.

O qədər problemlər var ki, bunları üst-üstə toplayanda bu günkü mənzərə ortaya çıxır".

İqtisadçı ekspert Eldəniz Əmirov isə qeyd edib: "Xatırladım ki, 2011-ci ildə ölkədə "Turizm ili" elan olunub. Bu tarixdən etibarən turizmin inkişafı istiqamətində bir çox proqramlar həyata keçirildi və strateji yanaşmalar formalaşdırıldı. Bu yanaşma çərçivəsində beynəlxalq tədbirlərin təşkili, regionların infrastrukturunun inkişafı və digər mühüm addımlar atıldı.

2019-cu ilə qədər bu sahə-

Turistlər niyə Bakıda qalır - regionlara marağın azlığının səbəbi

Ekspert: "Bölgələrdə turizmin inkişafına mane olan amillər çoxdur"

də hədəflərə nail olmaq mümkün oldu; 3,2 milyonluq turist cəlb edə bildik. 2019-cu il bizim turizm tariximizdə ən yüksək səviyyəyə çatdığı bir dövr oldu. Ancaq bu uğurlardan sonra turizm sektorunda ciddi azalmalar yaşandı. Məsələn, 3,2 milyon turist sayı 760 minə endi, bu da 4 dəfəlik bir azalmaya işarə edir. Pandemiya ilə əlaqədar sərhədlərin bağlanması, regionlarımızda turizm fəaliyyətlərinin azalması və turistlə-

rin Bakı ilə məhdudlaşması bu prosesin əsas səbəblərindən biridir.

Bu gün gələn turistlərin böyük əksəriyyəti, yeni hər 5 turisdən 4-ü, yalnız Bakı şəhərində qalır. Bu tendensiyanın səbəbləri tək bir istiqamətə aid edilə bilməz, əslində bir çox faktordan qaynaqlanır.

Birinci səbəb kimi regionlarımızda turizm xidmətlərinin məhdud olmasını göstərə bilərik. Əvvəla, araşdırsaq görürük

ki, turistlərin bir çoxu iş görüşmələri, böyük tədbir və konfranslarda iştirak etmək üçün ölkəmizə gəlir və məlum olduğu kimi, böyük tədbirlər demək olar ki, Bakıda keçirilir.

Digər faktor - sərhədlərin bağlı olması və bunun fonunda regionlarımızda beynəlxalq aeroportların olmamasıdır. Doğrudur, bəzi regionlarımızda aeroportlar var, amma beynəlxalq, qonaqəbəxş səviyyədə deyil, sayı, xidmət səviyyəsi

yeterli, deyil. Həmçinin sərhədlərin bağlı olmasından yönəlik qiymətlər qonaqəbəxş deyil.

Daha bir səbəb - paytaxta gələn turistlərin sonra regionlara üz tutması o qədər də rahat olmur. Belə ki, turistlərin regionallara daşınması üçün lazımı nəqliyyat infrastrukturunu yoxdur. Yeni bir neçə avtobusun, marşrutun olması hələ yaxşıdır demək deyil. Sürət qatarları var, amma o qədər də əlçatan deyil. Əgər sürət qatarları əlçatan olarsa, regionlara gedən turistlərin sayı xeyli artar. Yeni turistlərin regionlara çatması üçün rahat şərait yoxdur.

Daha bir məsələ, regionlarda əyləncə turizmi yox səviyyəsindədir. Turistlər də əsasən əylənməyə gəlir, nəinki dağ meşəni görməyə. Dağı, meşəni görmək üçün də aeroport, sürət qatarı yoxdur.

Əlavə olaraq, regionlarda 2-3 ulduzlu hotellər demək olar ki, yoxdur. Yenilərinin tikilməsi üçün isə bürokratik problemlər var.

Bir sözlə, regionlarda turizmin inkişafına mane olan səbəblər çoxdur".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Döner üçün ət yalnız AQTA-nın təsdiqlədiyi kəsim məntəqəsindən alınmalıdır

Dönerin bişirildikdən sonra yararlılıq müddəti 12 saata qədər müəyyən edilib

Çiy dönerin emalı üçün istifadə edilən ət yalnız Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi tərəfindən qeydiyyatdan alınmış və ya təsdiq edilmiş kəsim məntəqəsindən, yaxud ət satışı müəssisəsindən alınmış olmalı və baytarlıq-sanitariya ekspertizasından keçdiyini təsdiqləyən sənəd (ekspertiza aktı) ilə müşayiət edilməlidir.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyasının təsdiqlədiyi "Döner emalına və dövriyyəsinə dair sanitariya norma və qaydaları"nda əksini tapıb.

Qaydaya əsasən, ictimai-iaşə müəssisələrinin çiy dönerin hazırlanması bölməsinin bütün avadanlıq və inventarları "çiy ət" nişanı ilə markalanmalı və onlardan müəssisənin digər bölmələrində istifadə olunmasına yol verilməməlidir.

Qırmızı ət döneri qoyun və ya quzu ətidən, mal (o cümlədən, dana) ətidən, qoyun və ya quzu, mal (o cümlədən, dana) ətlərinin qarışığından emal edilir. Quş ətidən hazırlanmış (toyuq, hind toyuğu) döneri toyuq ətidən, hind toyuğu ətin-

dən, toyuq - hind toyuğu ətlərinin qarışığından emal edilir.

Bu, Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyasının təsdiqlədiyi "Döner emalına və dövriyyəsinə dair sanitariya norma və qaydaları"nda əksini tapıb.

Qaydaya əsasən, çiy dönerin tərkibində qoyun, quzu, mal (o cümlədən, dana) ətlərinin toyuq və hind toyuğu ətləri ilə qarışdırılmış şəkildə olmasına yol verilmir. Bu qaydalarda nəzər-

də tutulmuş heyvanlardan başqa, digər heyvanların ətinin çiy döner hazırlanması və çiy dönerin tərkibinə qarışdırılmaqla istifadəsinə yol verilmir. Çiy dönerin tərkibində quyuq və piy istisna olmaqla, digər sub məhsullar olmamalıdır.

Çiy döner emalında bitki mənşəli zülalları, nişasta və nişasta tərkibli məhsulların, soya və soya məhsullarının istifadəsinə yol verilmir. İstifadə edilən ədviyyatların hesabına

dönerin tərkibindəki nişasta və bitki zülalının miqdarı ümumilikdə 1%-dən çox olmamalıdır.

Çiy döner daşınması zamanı isə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş baytarlıq sənədləri ilə müşayiət olunmalıdır.

Bu da Qida Təhlükəsizliyi Agentliyinin Kollegiyasının təsdiqlədiyi "Döner emalına və dövriyyəsinə dair sanitariya norma və qaydaları"nda əksini tapıb.

Qaydaya əsasən, hər bir çiy döner partiyasının emal prosesi (ətin sümükədən ayrılması, bölünməsi, xırdalanması, duz və ədviyyatın qarışdırılması, döner şişlərinə və borularına düzülməsi, qablaşdırılması və etikətlənməsi) havanın temperaturu +12 dərəcədən yüksək olmayan şəraitdə eyni növbə ərzində həyata keçirilməli və həmin müddətdə ətin 7 dərəcədən (quş ətinin 4 dərəcədən) yüksək olmayan temperaturunun saxlanması təmin olunmalıdır. Digər müəssisələrə göndərilməsi və ya dondurulmaya cəlb olunması nəzərdə tutulan çiy döner ətə təsir etməyən və ətin xüsusiyyətini dəyişdirməyən, eləcə də çiy dönerin təsir edə bilmədiyi, qida təhlükəsizliyi sahəsində texniki normativ hüquqi aktların tələblərinə cavab verən qida ilə təmasda olan materialdan hazırlanmış vakuum, yaxud hava boşluğu qalmayan qablaşdırılmalarda saxlanılmalıdır.

Çiy dönerlərin dondurulması qablaşdırılmadan dərhal sonra şaquli vəziyyətdə saxlanması təmin olunmaqla sürətli (şok) dondurma tunellerində -42 dərəcə və daha aşağı temperatur şəraitində həyata keçirilməlidir. Dondurulmuş çiy dönerlərin donunun açılması prosesi dönerin ən dərin orta nöqtəsində temperaturun 0°C ilə 4°C arasında olması şərtlə soyudulmuş vəziyyətə gətiril-

məsi, bu prosesdə yaranan suyun, əsasən çiy dönerin əzələ liflərinə, toxuma hüceyrələrinə və boşluqlarına daxil olması şəraitində suyun kənara mümkün qədər çox axmaması təmin edilməlidir. Bunun üçün gigiyena qaydalarına əməl edilməklə və dönerin keyfiyyətinə mənfi təsirlərə yol verilməməklə temperaturu 18°C-dən yüksək olmayan durğun hava, təzyiqli hava axını, təzyiqli su buxarı-hava qarışığı üsullarından istifadə edilməlidir. Dondurulmuş çiy dönerin saxlanması və daşınması -18 dərəcədən yüksək olmayan temperaturda həyata keçirilməli və yararlılıq müddəti 3 aydan çox olmamalıdır.

Təzə çiy dönerin hazırlanması, habelə dondurulmuş çiy dönerin donunun açıldığı vaxtdan bişirməyə başlanmasına qədərki müddətdə saxlanması və daşınması +1 dərəcə ilə +4 dərəcə arasında olan temperaturda həyata keçirilməli və bu müddət ümumilikdə 8 saatdan çox olmamalıdır.

Təzə çiy dönerin və donu açılmış çiy dönerin şaquli vəziyyətdə tərpənməz saxlanması təmin olunmaqla nəqliyyat vasitələrində daşınma müddəti 4 saatı keçməməli və daşınma başa çatdırdıqdan sonra dərhal bişirməyə başlanmalıdır.

Çiy dönerin bişirilməyə başlandıqdan andan etibarən yararlılıq müddəti ən çoxu 12 saatdır.

Daha bir naməlum virus - "Hərərət düşmür, uzağı iki həftəyə..."

Professor: "Dünya müharibələrə fokuslanıb, amma infeksiya baxımından durum çox ciddidir"

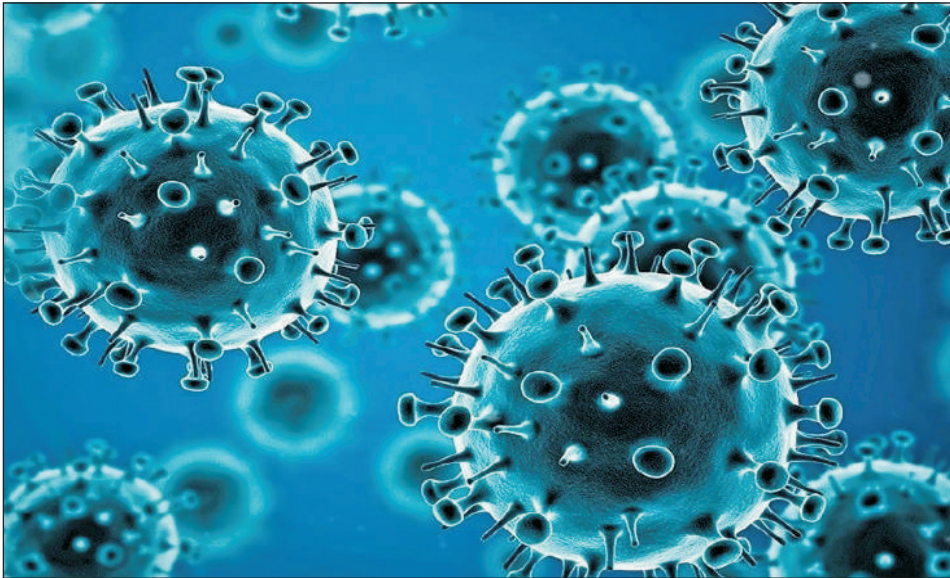
Xəbərlər verildiyi kimi, rusiyalı turistlərin bir qismi Türkiyənin Belek kurortunda naməlum mənşəli, kəskin fəsadlarla müşayiət olunan virus xəstəliyinə yoluxub. Belə ki, son günlər onlarla uşaq və böyük kütləvi şəkildə yoluxub və yerli xəstəxanaya müraciət ediblər. Onların temperaturu 39 dərəcədən yuxarı qalxıb və evdə dərmanlarla onu endirmək mümkün olmayıb.

Mənbənin sözlərinə görə, xəstəliyin kəskin mərhələsi 4-5 gün davam edir, inkubasiya dövrü isə təxminən 4-14 gün ola bilər. Qeyd olunur ki, bəzi turistlər Rusiyaya gedərkən artıq təyyarədə özlerini pis hiss etməyə başlayıblar. Əsasən mədə-bağırsaq simptomları ilə xarakterizə olunur: ishal, qusma, qarın ağrıları və ümumi zəiflik müşahidə olunub. Xüsusilə "Granada Luxury Belek" hotelində bu hallara rast gəlinib və hoteldə qalan bir çox xarici turistlər də xəstəlikdən əziyyət çəkdiklərini bildiriblər. Bu vəziyyət qonaqlar arasında yoluxucu infeksiyaların hoteldəki qida və ya gigiyena səviyyəsinə bağlı ola biləcəyini düşündürüb.

Başqa bir ehtimala görə, turistlər COVID infeksiyasında olduğu kimi, sümük ağrılarından, mədə pozğunluğundan və iştahsızlıqdan şikayətləniblər. Bildirilir ki, demək olar, bütün turistlərə "kəskin qeyri-müəyyən infeksiya" diaqnozu qoyulur və müalicə olaraq antibiotiklər və antiviral dərmanlar təyin olunur.

Yoluxma ilə bağlı "Rosпотребнадзор" Rusiyadan olan turistlərin naməlum virusla bağlı şikayətləri ilə əlaqədar Türkiyə Səhiyyə Nazirliyindən məlumat istəyib. Qeyd olunur ki, "Rosпотребнадзор" mütəxəssisləri Türkiyənin Belek bölgəsində naməlum virusla bağlı rusiyalı turistlərin kütləvi şikayətlərini nəzarətə götürüblər.

O da bildirilir ki, Türkiyə Səhiyyə Nazirliyi ilə turistlərin sağlamlığının qorunması və yoluxucu xəstəliklərlə

mübarizə sahəsində əməkdaşlığa dair anlaşma memorandumu var: "Sənəd digər tərəfin ərazisində yerləşən tərəflərdən birinin dövlətinin vətəndaşları arasında yoluxucu xəstəliklərin baş verməsi zamanı operativ məlumat mübadiləsinə və epidemioloji araşdırmaların aparılmasına köməklik göstərməyi nəzərdə tutur".

Qeyd etmək yerinə düşər ki, 2024-cü ildə bir neçə yeni virusun ortaya çıxması və bəzi tanınan virusların mutasiyaya uğraması müşahidə olunur. Misal üçün, COVID-19-un KP.2 və KP.3 kimi yeni subvariantları immunitetdən qismən yayınmağa meyli olduğu üçün həkimlər və mütəxəssislər tərəfindən araşdırılır. Bu yeni variantlar "FLiRT" olaraq bilinən mutasiya zəncirinə aiddir və xüsusilə COVID-19 peyvəndlərinin effektivliyinə təsir edir. Hazırda yeni peyvəndlər bu mutasiyalara hədəflənir və mütəxəssislər bu variantlara qarşı müdafiəni gücləndirməyə çalışır.

Bununla yanaşı, dünyanın bəzi yerlərində elm adamları heyvanlardan insana keçə biləcək yeni virus növləri ilə bağlı narahatlıq keçirir. Xüsusilə suda yaşayan heyvanlardan əldə edilən koronaviruslar üzərində aparılan araşdırmalar yeni mutasiyaların potensial risklər yarada biləcəyini göstərir. Mütəxəssislər bu virusların təbiətdəki virus

populyasiyasını daha yaxşı başa düşməyin vacibliyini vurğulayır və potensial epidemiyalarla mübarizə üçün təkmilləşdirilmiş nəzarət mexanizmlərinin yaradılmasının əhəmiyyətini qeyd edir.

Bu nə virusdur, Azərbaycanda da özünü göstərməsi mümkünmü? Əhali nəyə diqqət etməlidir?

Tanınmış cərrah, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı "Yeni MİSAVAT"a fikirlərini bölüşüb: "İlk olaraq qeyd edirəm ki, pandemiya bitmə də, hazırda "Omikron" ştamının mutasiya variantları davam edir. Hazırda Almaniyada klinikalarda xeyli COVID xəstələri var. Əksər ölkələrdə buna o qədər də əhəmiyyət verilmir. İnsanlar da bunu ayaqüstü keçirirlər. Müşahidələrim göstərir ki, bizdə də bu az deyil. Bundan başqa, əhali arasında rotaviruslar, enteroviruslar, qrip infeksiyası geniş yayılıb. Bu epidemioloji vəziyyətin bu şəkildə qarışıq olması dünyanı narahat edir. Əlbəttə, bu gün iki bölgədə müharibə getdiyindən insanlar başqa istiqamətə fokuslanıb. Amma infeksiya baxımından potensial durum da çox ciddidir. Ayrı-ayrı ölkələrdə bu cür infeksiyaların bürüzə verməsi təsadüfi deyil. Bir ara mey-münçüçəyi virusunun, digər infeksiyaların peyda olması, yoxa çıxması - bunlar hamısı ardıcıl bir-birinə bağlı olan hadisələrdir. Fikrimcə, hər bir öl-

kə diqqətli olmalıdır. Keçid zonalarında nəzarət gücləndirilməlidir. Baş verən infeksiya, epidemik ocaq yerində loqallaşdırılmalıdır ki, yayılmasın. Profilaktik tədbirlərə üstünlük verilməlidir".

Onu da nəzərə çatdırmaq ki, dünyada yeni pandemiyanın baş verməsi təhlükəsi müzakirə olunmaqdadır. Son dövrlərdə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) tərəfindən "Disease X" adı altında tanınan naməlum infeksiyaların yaranma ehtimalı vurğulanır. Bu termin pandemiya potensialı olan yeni bir virusun meydana gəlmə ehtimalını ifadə edir. ÜST-nin rəhbəri Tedros Adhanom Ghebreyesus, tarixdə baş verən pandemiya təcrübəsinə əsaslanaraq, bu cür xəstəliklərin yaranma biləcəyini və buna hazırlıqlı olmağın vacibliyini qeyd edib.

Elmi araşdırmalar nəticəsində 30-dan çox patogenin, o cümlədən "dengue" virusu, influenzanın A tipi və "monkeypox" virusunun, gələcək pandemiya riskini artıran viruslar olduğu bildirilir. Bu patogenlər yüksək yayılma potensialına malikdir və hazırda vaksinin və müalicə vasitələrinin çatışmazlığı səbəbindən təhlükə törədir. Tədqiqatçılar bu patogenlərin baş vermə ehtimalını artıran amilləri nəzərə alaraq, onların tədqiqatını və müalicə yollarının inkişafını önə çəkirlər.

Eyni zamanda yeni pan-

Zaqatalada yeni doğulan körpə ölüb

Zaqatalada yeni doğulan körpə ölüb.

APA-nın Şimal-Qərb bürosunun məlumatına görə, ölüm faktı Zaqatala Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının (RMX) Doğum şöbəsində qeydə alınıb.

Rayonun Yengiyən kənd sakini 24 yaşlı Sahibə Sahib qızı Məmmədova doğuş sancıları ilə oktyabrın 31-i səhər saat 9 radələrində doğum şöbəsinə daxil olub.

S.Məmmədovanın APA-ya verdiyi məlumata əsasən, elə həmin gün səhər saat 10 radələrində şöbənin növbətçi mama-ginekoloqu olan Sədaqət həkim tərəfindən müayinə olunub. Həkimin göstərişi ilə ona doğuşu gücləndirmək üçün iynə vurulub.

Noyabrın 1-i gecə saat 03:50-də S.Məmmədova təbii doğuşla oğlan uşağı dünyaya gətirib. Doğuşdan sonra S.Məmmədovaya uşağın vəziyyətinin normal olduğunu deyiblər. Lakin uşağın ağlamadığını görən ana yenidən vəziyyəti barədə məlumat alanda ona körpənin ürək döyüntülərinin zəif olduğunu bildiriblər.

Daha sonra isə anaya uşağın ölmesi barədə məlumat verilib.

S.Məmmədova bildirib ki, oktyabrın 14-də Zaqatala RMX-də ultrasəs müayinəsinə keçib, ona hamiləliyin normal olduğu deyilib.

İrandan Azərbaycana 16 kq narkotikin keçirilməsinin qarşısı alındı

İrandan Azərbaycana narkotik vasitə keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Bu barədə Musavat.com-a Dövlət Sərhəd Xidmətinin (DSX) məlumat verilib.

Bildirilib ki, dövlət sərhədinin etibarlı mühafizəsinin təmin edilməsi, narkotik vasitələrin qanunsuz dövriyyəsinə qarşı aparılan mübarizə tədbirləri çərçivəsində Dövlət Sərhəd Xidməti Sərhəd Qoşunları Komandanlığının "Göytəpə" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində ümumi çəkisi 16 kiloqram 220 qram narkotik vasitənin qaçaqmalçılıq yolu ilə İrandan Azərbaycana keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Belə ki, noyabr ayının 2-də "Göytəpə" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində saat 22:45-də ümumi çəkisi 5 kiloqram 715 qram narkotik vasitə marixuana, noyabrın 3-də saat 07:45-də isə ümumi çəkisi 10 kiloqram 505 qram narkotik vasitə (7 kq 445 qram tiryək; 3 kq 60 qram heroin) aşkar olunaraq götürülüb.

Faktlar üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

demiya yaranma ehtimalı ilə əlaqədar mütəxəssislər hava, su yolu və zoonotik (heyvanlardan insana keçən) yolla yayıla biləcək virusların xüsusiyyətlərini araşdırmaqdadırlar.

Ekspertlər vurğulayır ki, pandemiylara hazırlıq üçün qlo-

bal səviyyədə birgə çalışmalara ehtiyac var və müasir pandemiya riski, xüsusilə iqlim dəyişiklikləri, meşələrin məhv edilməsi və beynəlxalq səyahətlərin artması kimi faktorlara görə daha da artır.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni MİSAVAT"

MUSAVAT

Son səhifə

N 202 (8575) 5 noyabr 2024

N o y a b r

Bunları bilirsinizmi?

- * Bir cüt milçəyin yalnız aprel-may aylarında buraxdıqları yumurtaların hamısından ağcaqanad çıxsaydı, dünyanı 14 metr qalınlığında milçək təbəqəsi örtərdi.
- * Dünya əhalisinin 50%-nin telefonla heç danışmadığını bilirdinizmi?
- * Əgər siz 1 saat müddətində qulaqcıqla nəyəse qulaq assanız, bu zaman qulağınızda bakteriyaların sayı 70% artmış olacaq.
- * Yataqdan düşərək ölmə ehtimalının iki milyonda bir olduğunu bilirdiniz?
- * Bir insandakı ümumi damar uzunluğu 150 min kilometrdir. Başqa cür desək, bu dünya ilə Günəş arasındakı məsafənin 150 milyon km-nə bərabərdir.
- * Kişiləri ildırım vurmaları ehtimalı qadınlara görə 6 qat daha çoxdur.
- * Bir okeanın ən dərin yerində, dəmir bir topun dibə çökməsi bir saatdan çox vaxt alır.

50 yaşdan yuxarı qadınlar üçün səhər yeməyi

Yaşlı insanlar üçün həkimlər yüngül və sağlam qidalarla zəngin olan proteinli səhər yeməyi seçməyi məsləhət görürlər. 50 yaşından sonra pəhrizinizi nəzərdən keçirmək və həzmi dəstəkləmək, qırıqların qarşısını almaq üçün daha çox protein qidaları əlavə etmək vacibdir. Bəs 50 yaşdan yuxarı qadınlar hansı səhər yeməyinə üstünlük verməlidir?

Dietoloq Emi Qudson zülalla zəngin qidaları səhər yeməyinə daxil etməyi məsləhət görür. Çünki zülal yaşlandıqca orqanizm üçün xüsusilə vacib olur. Qudson deyir: "Ən yaxşı səhər yeməyi yüksək keyfiyyətli protein ehtiva edən səhər yeməyidir".

50 yaşdan sonra bədən ağırlıq əzələ kütləsinin 2-3%-ni itirməyə başlayır ki, bu da zülalın əhəmiyyətini daha da artırır. Dietoloq bədən əzələləri bərpa etmək və bir neçə saat tox saxlamaq üçün lazım olan amin turşuları ilə təmin etmək üçün səhər yeməyinə 25-30 qram protein almağı tövsiyə edir.

Səhər yeməyinə nə daxil edilməlidir?

Kifayət qədər protein əldə etmək üçün iki yumurta yemək və bir az qoz-fındıq, toxumla yarım stəkan yulaf əzməsi hazırlamaq tövsiyə edilir. Yulaf əzməsi yaşlanma prosesini yavaşlatmaq üçün əla qidadır. Çünki o, qanda şəkər və xolesterin səviyyəsini normal saxlamağa kömək edən antioksidantlarla zəngindir.

Dietoloqlar C vitamini və antioksidantlarla təmin edən giləmeyvələrin əhəmiyyətini də vurğulayıb. Lif həzmi yaxşılaşdırmağa, çəkiyə nəzarət etməyə və diabet, ürək xəstəliyi və xərçəng kimi xəstəliklərdən qorunmağa kömək edir.

Avokado tostı şəklində tapıla bilən sağlam yağları unutmayın. Bu meyvə bağırsaqları sağlamlığı üçün faydalı olan liflə, eləcə də orqanizm üçün vacib olan, lakin həmişə kifayət qədər miqdarda təmin edilməyən omeqa-3 yağ turşuları ilə zəngindir.

Bundan əlavə, avokadonun tərkibindəki yağlar dərinizi yumşaq və elastik saxlamağa kömək edir, qırıqların yaranmasının qarşısını alır.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Britaniya kralının daşınmaz əmlak imperiyası üzə çıxdı

Kral III Çarlz başda olmaqla, Britaniya kral ailəsinin üzvləri Lankaster və Kornuol hersoqluqlarında yerləşən daşınmaz əmlak imperiyasından hər il çoxmilyonlarla dollar gəlir əldə edirlər. Bu barədə "The Sunday Times" yazır. Nəşr iki hersoqluğun rəsmi sənədlərindəki məlumatlara istinad edərək bildirir ki, Britaniya kral ailəsinin üzvləri bu bölgələrdə 5 410 torpaq sahəsinə sahibdirlər. Üstəlik, ərazilər şəxsi mülklər olaraq dolayısı ilə III Çarlz və oğlu şahzadə Uilyama məxsusdur.

Araşdırmaya görə, dövlət idarələri, şuralar, müəssisələr, mədən şirkətləri və ictimaiyyətdən bu torpaqlar-

dan istifadə haqqı alınır. Onlar icarəni və torpaq vergilərini ödəyirlər. Nəşrin hesablamalarına görə, 2023-cü ildə kral ailəsinin Lankaster və Kornuol hersoqluqlarından əldə edilən xalis mənfəəti 26 milyon funt sterlinq təşkil edib.

Bu qidada ölümcül bakteriya aşkar edildi - səhər süfrələrinin bəzəyi...

Türklərin səhər süfrələrinin vaz keçilməz hissəsi olan küncüt halvası ilə bağlı böyük qalmaqal yaşanıb. Həmin halvanın tərkibində sağlamlığa zərərli maddə aşkar edilib. Xüsusilə səhər yeməyində 7-70 yaş arası bir çox insanın həvəslə istehlak etdiyi küncüt halvasında insan sağlamlığına zərərli bakteriyalar aşkarlanıb.

Sağlamlığa təhlükə yaranan halvada aşkar edilən Salmonella bakteriyasının istehlakdan sonra 6-72 saat ərzində yüksək hərarət, ishal, ürəkbulanma, qusma, titrəmə, baş ağrısı və qanama kimi əlamətlərə səbəb ola biləcəyi üzə çıxıb.

Almaniyada yerləşən bazar rəflərindəki küncüt halvasında Salmonella bakteriyası aşkar edildikdən sonra şirkətlər məhsullarını geri çağırıb. Geri çağırılan məhsullar vanil susam pastası ilə hazırlanmış küncüt halvasıdır. 350 və 700 qramlıq paketlərdə təklif edilir. Müayinələrdə bu tarixlə bəzi məhsullarda Salmonella bakteriyası aşkar edilib.

Sincab ABŞ-da seçki kampaniyasının simvoluna çevrildi

ABŞ-ın Nyu-York ştatında "Araxis" adlı əhliləşdirilmiş sincab quduzluğun qarşısını almaq üçün sahibindən alınıb və evtanaziyaya edilib ki, bu da respublikaçılıqın hiddətinə səbəb olub. Məlumat görə, respublikaçılar bu məsələni siyasi müstəviyə çıxarıblar. Məsələn, Donald Trampın oğlu atasının əleyhidarlarını ABŞ-a qanunsuz miqrasiya ilə mübarizə aparmaq əvəzinə ev heyvanlarının məhvi ilə məşğul olmaqda ittiham edib.

"Ola bilsin ki, "Araxis"-in öldürülməsi hökumətimizin prioritetlərində real dəyişikliklərin katalizatoruna çevriləcək", - kiçik Donald Tramp sosial şəbəkədə yazıb. Qeyd edək ki, ABŞ sakini bir neçə il əvvəl anasını itirmiş sincab balasını himayəyə götürüb və o, tezliklə sosial şəbəkələrin ulduzuna çevrilib. Lakin qonşular evdə vəhşi heyvan saxlanıldığından şikayətləniblər və bu səbəbdən də müvafiq qurumlar müdaxilə etmək qərarına gəliblər. "Səlahiyyətini aşan dövlət yazıq dələni qaçıdır edam etdi", - milyarder İlon Mask hadisəni "X" sosial şəbəkəsində belə şərh edib. Nəticədə sincab fiquru praktiki olaraq Trampın seçki kampaniyasının simvoluna çevrilib.

Yaşıl çay ekstraktı arıqlamağınıza kömək edirmi?

Yaşıl çay ekstraktı əlavələrinin qəbulu əhəmiyyətli çəki itkisinə nail olmağa kömək etmir. Bu barədə "Daily Mail"-ə Redinq Universitetinin diyetoloqu Günter Kunle məlumat verib. Mütəxəssisin sözlərinə görə, yaşıl çay uzun müddət arıqlamaq üçün potensial təbii vasitə hesab olunurdu. Onun yağ yandırıcı xüsusiyyətlərinə 16-cı əsrin Çin tibb ədəbiyyatında rast gəlinir. Müasir vitaminlər və pəhriz əlavələri istehsalçıları da guya maddələr mübadiləsinin sürətləndirmək üçün tərkibində yaşıl çay ekstraktı olan məhsullar istehsal edirlər. 2016-cı ildə 115 qadın üzərində aparılan araşdırma həqiqətən də əlavələrin çəki itkisinə və belin incəlməsinə səbəb olduğunu göstərmişdi. Təcrübə iştirakçıları 12 həftə ərzində gündəlik 800 mq yaşıl çay ekstraktı qəbul ediblər.

Əksinə, artıq çəki və ya piylənmədən əziyyət çəkən şəxsləri tədqiq edən digər bir araşdırma, yaşıl çay əlavəsinin statistik cəhətdən əhəmiyyətli çəki itkisinə səbəb olmadığını aşkar edib. Dietoloqun sözlərinə görə, ilk araşdırmanın nəticələrini şübhəli adlandırmaq olar. Bundan əlavə, arıqlamaq üçün yaşıl çayın faydalarını təsdiqləyən yüksək keyfiyyətli təcrübələr aparılmayıb. Bu o deməkdir ki, çay yarpaqları və ya onların ekstraktı arıqlamaq üçün ənənəvi üsulları əvəz edə bilməz.

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"-ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500